

El model arxivístic de Catalunya, propostes per a un sistema propi

RAMON ALBERCH, director de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (UAB)

PILAR CUERVA, cap de l'Arxiu del Museu Marítim

JOSEP MATAS, advocat

M. ÀNGELS SUQUET, cap de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols

0. Algunes reflexions inicials

En el procés d'elaboració d'aquesta ponència els autors hem treballat de manera conjunta en base a dos criteris bàsics; el primer consistia en plantejar-se l'exercici de reflexionar entorn de quins serien els eixos estructurals i les accions que caldrien endegar-se en un context presidit per l'assumpció d'una "plenitud competencial" en l'àmbit de la gestió dels documents i els arxius per part del govern de Catalunya i, sobretot, intentar d'assolir uns resultats creïbles i assumibles a curt i mitjà termini. Per tal d'identificar aquells elements que ajudarien a assolir aquesta plenitud competencial, els autors hem anat confegint un instrument de treball -una mena d'anàlisi DAFO- on hem anat relacionant les fortaleeses i les febleses del sector arxivístic a Catalunya i, a la vegada, mitjançant l'anàlisi de les dades recollides intentar de distingir amb claredat quines accions cal situar en l'àmbit legal –i, per tant, subjecte a una lectura i interpretació de l'actual entramat constitucional- i quines altres responen simplement a l'existència o no d'una voluntat política per executar-les. Val a dir, també, que aquesta ponència s'ha

confegit en un context (novembre 2012-abril 2013) força trasbalsat per la situació econòmica del país en general –i del món de l'administració en particular- i per les tensions creixents de caràcter polític entre el govern de la Generalitat i el govern de l'Estat. Els autors hem intentat sostreure's en el possible d'aquesta conjuntura i construir un discurs fonamentat en l'estudi de la realitat i la pragmàtica presentació de vies de futur que entenem perfectament assolibles.

1. Precedents històrics

El model arxivístic català és una creació recent, tot i que hi va haver algunes actuacions en època de la Mancomunitat i de la 2a República¹. L'any 1932 la Generalitat republicana va definir la seva política d'arxius a l'*Obra de Cultura*, on es preveia la creació d'un arxiu a cada comarca i un arxiu general o nacional.² El mateix any també va crear la Secció d'Arxius i, des de 1936, l'Administració de la Generalitat tenia un arxiu al mateix Palau (que ja havia existit durant l'època medieval i moderna). Aquest centre inicialment havia de tenir cura de la documentació administrativa, però va acabar tenint cura dels fons públics i privats que hi van ingressar per preservar-los dels efectes de la Guerra Civil³. Durant el franquisme es van potenciar els arxius històrics provincials –per exemple, es van crear els de Tarragona (1944), Lleida i Girona (1952)- i se'ls dotà de contingut.

El Congrés de Cultura Catalana (1975-1977) dedicà una ponència als arxius, on ja es plantejaren unes actuacions per normalitzar la situació del patrimoni documental a Catalunya. No obstant, aquestes propostes es van incloure en l'àmbit IV, que estava dedicat a la història com a fonament per a la construcció de la identitat catalana.⁴ D'una banda, es proposava la necessitat d'una formació intensa per als arxiviers i altres professionals del patrimoni; la realització de jornades i congressos especialitzats; el foment dels estudis d'història local; la publicació de treballs de recerca, inventaris, catàlegs, repertoris, etc.. Per una altra part, també s'apuntava la necessitat de crear nous arxius, especialment els generals de l'Administració autonòmica, els comarcals i municipals.

L'any 1979, amb el restabliment dels ajuntaments democràtics, va sorgir la preocupació per la documentació municipal, però l'organització i el tractament d'aquests fons es realitzava en condicions molt precàries. El primer govern de la Generalitat va crear l'any 1980 el Servei d'Arxius, la Comissió Assessora i l'Arxiu Nacional de Catalunya. L'any 1981 l'Estat va transferir la gestió dels Arxius Històrics Provincials a la Generalitat de Catalunya, els quals –l'any següent- s'integraren a la xarxa d'arxius de la Generalitat amb el nom d'Arxius Històrics. Aquest seria l'inici del que es pot considerar una primera etapa de vertebració

del sector arxivístic de Catalunya; la segona etapa, als anys 90, es caracteritza principalment per la creació de nombrosos centres en diferents àmbits i sectors del territori català i també per la implementació de les funcions administrativa i cultural dels arxius⁵.

L'any 1985 es van produir fets remarcables per a la formació del sistema arxivístic català. Per una part es van aprovar dues lleis: la Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'arxius de Catalunya i la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol. La Llei d'arxius del 1985 era el primer instrument legal per començar a esmenar les mancances que s'havien produït durant el franquisme, per bé que aquesta norma s'inspirava en l'esperit del Congrés de Cultura Catalana. No obstant, aviat va esdevenir un text obsolet, ja que es basava únicament en el valor històric de la documentació i no plantejava pròpiament un sistema d'arxius de Catalunya, sinó que va preveure només la creació de l'Arxiu Nacional i dels arxius històrics comarcals com a arxius històrics de Catalunya.

Per una altra part, el mes de maig d'aquell mateix any una cinquantena d'arxivers van decidir constituir una associació professional. La necessitat d'organitzar-se com a col·lectiu ja havia estat plantejada durant el Congrés de Cultura Catalana. La missió d'aquesta entitat era assolir l'exercici digne de la professió i, des de la seva creació, ha constituït un autèntic referent per al conjunt d'arxivers del país. L'any 1987 l'AAC va organitzar les primeres jornades a Ribes de Freser on es plantejava quin havia de ser el model arxivístic català. El 1989, impulsava la primera edició del Màster en Arxivística, arran de la col·laboració amb diverses universitats catalanes.

La dècada dels 90 suposa un creixement notable de la presència d'arxius arreu de Catalunya, alhora que la normativa va permetre el desenvolupament d'altres funcions menys historicistes. El Decret 117/1990 sobre avaluació i tria de documentació de l'Administració pública s'allunyava de la visió exclusivament preservacionista de la documentació per incorporar l'eliminació com una de les funcions pròpies dels arxius. El Decret 76/1996 regulava el sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat, per tant, considerava la documentació administrativa com una part substancial del sistema arxivístic.

El 23 d'abril de 1994 es va inaugurar la seu actual de l'Arxiu Nacional a Sant Cugat del Vallès i, l'any 1995, s'havien creat 23 arxius comarcals. Aquests arxius –que inicialment havien d'ingressar els fons històrics de la comarca, els fons notariais i els judicials- també van acollir els arxius de l'Administració autonòmica comarcal, i van ser concebuts com a centres d'assessorament a entitats i institucions productores de documentació, especialment ajuntaments.

Als 90 es van crear l'Arxiu General de la Universitat Autònoma de Barcelona, el de la Universitat Pompeu Fabra i el de la Universitat de Girona. Fins aleshores només hi havia hagut arxiu a la Universitat de Barcelona, el qual havia estat concebut des d'un punt de vista exclusivament històric i depenia de la Biblioteca des del 1969. També durant aquesta dècada, la xarxa d'arxius judicials es va organitzar a Barcelona arran del Decret 217/1990, de 3 de desembre, pel qual s'assignaven al Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya les funcions en matèria de provisió de mitjans materials i econòmics per al funcionament de l'Administració de Justícia. Fins el 1989 només havia existit l'Arxiu General del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

L'1 de maig de 1998, neix Arxivers Sense Fronteres, una organització no governamental de caràcter internacional⁶, fruit de les inquietuds d'un grup d'arxivistes que l'any anterior havien participat a títol personal en diversos projectes a Guinea Equatorial. La missió d'aquest organisme és contribuir a la preservació del patrimoni documental de països en vies de desenvolupament per mitjà de la cooperació en l'organització d'arxius i de sistemes arxivístics. També es proposa difondre la importància del patrimoni documental com a fonament per a la construcció de les identitats col·lectives i com a garantia per als drets humans. Actualment, mitjançant ASF Internacional, hi ha també una xarxa d'organitzacions germanes a França, Noruega, Mèxic, Perú, Bolívia, Colòmbia, Equador, Brasil, Xile, Uruguai i Argentina.

En el nou mil·lenni, s'ha aconseguit l'establiment de les funcions dels arxius a nivell normatiu i també s'han consolidat les bases comunes per al treball dels arxivistes. En primer lloc, s'aprovà la Llei 10/2001, d'arxius i documents, que abasta tots els valors de la documentació i que també estableix i regula el Sistema d'Arxius de Catalunya. En segon lloc, el mateix 2001, s'inicià el projecte de desenvolupament de la ISAD(G) per adequar-la a la pràctica arxivística catalana. La Norma de Descripció Arxivística de Catalunya, finalment, es publicà l'any 2007. En tercer lloc, l'any 2002 entrà en funcionament l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents, a la Universitat Autònoma de Barcelona, un centre pioner en formació arxivística de rang universitari a l'Estat espanyol. Un altre reeiximent va ser l'edició l'any 2009, per part de l'Associació d'Arxivistes de Catalunya, del *Manual d'Arxivística i Gestió Documental*, en la redacció del qual van participar prop d'una trentena d'arxivistes.

2. Diagnosi de la situació actual

Tal com es desprèn de la descripció dels precedents històrics, el model arxivístic català s'ha vinculat al llarg de la seva història i de manera gairebé indestriable al sector del patrimoni cultural, en una identificació "equitativa" dels arxius als seus referents més propers, és a dir, les biblioteques i els museus. En aquest context, el paraigua conceptual del patrimoni cultural ha estat més efectista que real, atès que en la realitat s'han construït sengles sistemes arxivístic, bibliotecari i museístic que han funcionat de manera autònoma i amb ben poques sinèrgies. Aquesta incomunicació –filla de la forta personalitat de cadascuna de les respectives disciplines, però també d'una latent desconfiança mútua entre aquests col·lectius- ha generat una atomització que ha impregnat les polítiques culturals del nostre país.⁷

Aquesta concepció eminentment cultural ha anat minvant de manera sostinguda en el sector arxivístic, si bé encara es manté visible en les formes d'organització política del nostre sector en l'àmbit de competència dels governs estatal i autonòmics. En el cas català, el Decret 89/2013 crea la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni, visualitzant així una integració orgànica del sector arxivístic, bibliotecari, arqueològic, arquitectònic i museístic amb la voluntat d'establir protocols de col·laboració entre aquests sectors en temes de caràcter comú, com per exemple els vinculats a l'adquisició i dipòsit de fons i també pel que fa a la difusió. Aquesta identificació i concertació de polítiques comunes ha de permetre una acció de govern més eficient i superar alguns dels solapaments i conflictes competencials esdevinguts de manera periòdica.

En paral·lel, la irreversible tendència de percebre els arxius com un "contínuum" en aplicació dels principis del cicle de vida dels documents, l'establiment de sistemes de gestió electrònica de documents, la notable penetració de les normes internacionals i el nou perfil formatiu dels professionals ha propiciat un moviment de fons imparable que associa cada vegada més les polítiques i els sistemes d'arxius a d'altres corrents i nivells d'informació com ara Internet, les TIC, el govern electrònic o la societat del coneixement. Enguany, les aliances més sòlides del sector arxivístic s'estan teixint amb interlocutors totalment aliens al món de la cultura, com són els tecnòlegs, els experts en organització, els juristes, i els gerents de polítiques públiques, per només esmentar els més vistents. Aquest decantament cada dia més perceptible, impregna una part substancial de les anàlisis de les fortaleeses i les febleses del sector professional.

2.1 Normativa i règim jurídic

Seguidament efectuarem un breu estudi del marc legal d'incidència en la gestió dels documents i els arxius. En el context d'aquesta ponència, l'estudi que presentem pretén sobretot posar en relació les normes estatals amb les normes catalanes i valorar-ne el grau de coincidència o de complementarietat. Pretenem aportar elements per a fer una diagnosi que permeti justificar les propostes que es formulen en els apartats posteriors.

Amb aquesta finalitat ens serà útil analitzar en primer lloc la incidència de la normativa sobre patrimoni cultural en la gestió dels documents i els arxius. Posteriorment centrarem l'atenció en la Llei 10/2001 d'arxius i documents. Finalment ens referirem breument a la vigent normativa sobre règim jurídic i procediment administratiu, especialment en els aspectes més vinculats a la gestió dels documents que imposa el desenvolupament de les tècniques d'administració electrònica. Aquesta elemental classificació coincideix en bona mesura amb la cronologia d'aquestes normes, essent les normes sobre patrimoni cultural molt anteriors a la resta que aquí interessa comentar. No obstant, en aquesta anàlisi intentarem donar una visió de conjunt i remarcar els elements més significatius o rellevants.⁸

2.1.1 La llei estatal i la llei catalana de patrimoni cultural

L'any 1985 es promulgà la Llei estatal de patrimoni històric (LPHE)⁹, norma innovadora i positiva en molts aspectes, però contra la qual es varen presentar recursos d'inconstitucionalitat per part del Parlament de Catalunya, la Generalitat de Catalunya, el Govern del País Basc i la Xunta de Galícia, en entendre aquestes institucions que incidia en àmbits reservats a les comunitats autònomes. L'any 1991 el Tribunal Constitucional dictà Sentència¹⁰ sobre les qüestions plantejades en els esmentats recursos validant el text de la Llei estatal i ratificant, per tant, la incidència de la normativa estatal i el paper de l'administració central en matèria de patrimoni, paper i incidència que s'ha de considerar complementària i compatible amb les responsabilitats i funcions que corresponen també a les comunitats autònomes.

La Sentència de 1991 establí les bases de l'actual duplicitat en la regulació del patrimoni cultural, del qual en forma part el patrimoni documental. Fem notar que d'acord amb la norma estatal (art. 49.2) es consideren integrants del patrimoni documental entre altres tots els documents, sigui quina sigui la seva data, produïts o rebuts per les administracions públiques en l'exercici de les seves funcions. Amb aquesta mateixa concepció àmplia i seguint la Llei estatal en molts altres punts, l'any 1993 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei del

patrimoni cultural català.¹¹ La Llei catalana integra també la regulació del patrimoni documental, estableix uns criteris de classificació i protecció del patrimoni en termes molt similars a la norma estatal i defineix les obligacions dels propietaris de béns patrimonials. La superposició de les normes es fa evident en moltes matèries. D'aquesta concurrència avalada i justificada per la citada Sentència de l'any 1991, convé destacar-ne alguns aspectes que caracteritzen el nostre sistema de tutela i d'intervenció sobre el patrimoni documental:

- › Prevalença de la normativa estatal en cas de contradicció amb la normativa catalana (d'acord amb art. 149.3 Constitució Espanyola)
- › Possibilitat d'actuació de l'administració de l'Estat en cas d'espoli de béns patrimonials, entès aquest en el sentit ampli de l'enunciat de l'art. 4 LPHE.¹²
- › Prioritat de l'Estat davant la Generalitat en l'exercici dels drets de tempteig i retracte.
- › Possibilitat de crear nous centres d'arxiu per part de l'Estat (art. 61 LPHE).
- › Nul·la capacitat de les institucions catalanes per incidir en el tractament de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.¹³

Sense possibilitat d'analitzar en profunditat aquests dos textos, interessa destacar que l'alt grau de coincidència en aspectes substancials ha facilitat la seva aplicació i interpretació conjunta. En determinades matèries es complementen de manera positiva. A manera d'exemple, la Llei estatal atribueix la qualitat de béns de domini públic als "*bienes muebles que forman parte del Patrimonio Histórico Espanyol*" (art. 28.2), aspecte no recollit en la norma catalana. En sentit contrari, la norma catalana afavoreix molt més la dació en pagament amb béns patrimonials, per tant també amb documents del patrimoni documental, que no pas la norma estatal.¹⁴

2.1.2 La Llei d'arxius i documents

Dotze anys després de la seva aprovació la Llei d'arxius i documents¹⁵ segueix essent un text plenament vàlid i que aporta molts elements que afavoreixen el desenvolupament de la funció arxiu. Si bé l'objecte de la Llei és "impulsar la gestió i garantir la preservació de la documentació de Catalunya, tant pública com privada" (art. 1), aquesta norma ha estat i és d'especial transcendència per a la documentació pública. Conté referències a la documentació de titularitat privada, però la Llei d'arxius i documents s'elabora partint de la premissa que la LPCC contenia la regulació substancial d'aquella classe de documents.

Com és sabut l'encert principal de la Llei és l'aproximació integral a la documentació, o sigui l'interès per tots els seus valors i la regulació de les diferents

fases o etapes del seu cicle de vida. Per a les finalitats d'aquesta ponència interessa destacar que els seus continguts aporten molts elements originals que no eren presents en altres normes, tampoc en normes estatals. No existeix una norma estatal específica d'arxius similar a la catalana. La LPHE conté referències als arxius i als documents, especialment en l'apartat de patrimoni documental, però són de naturalesa diferent (centrades en el valor cultural) i de menor abast. Amb bon criteri, a fi i efecte de facilitar-ne l'aplicació i una interpretació conjunta, la Llei d'arxius i documents va assumir postulats de la LPHE formulant-los de manera que no plantegessin contradicció amb aquella norma. Entre aquestes positives coincidències amb la LPHE podem esmentar els següents preceptes de la Llei d'arxius i documents:

- › La tutela de la documentació generada pels càrrecs polítics (art. 10.3).
- › L'atribució als documents públics de les qualitats dels béns de domini públic (art. 12).
- › L'establiment del còmput de 25 anys d'ençà de la data de la mort de la persona com a termini final de reserva en cas de dades íntimes o vinculades al dret a l'honor.
- › En aquestes i altres coincidències puntuals s'aprecia que l'elaboració de la Llei s'orientà a poder disposar d'un text que fos coherent i d'alguna manera suficient per ell mateix, o sigui no depenent, ni derivat, ni supeditat a una norma estatal.
- › Però dèiem abans que la Llei d'arxius i documents conté nombrosos preceptes que van innovar profundament la regulació dels arxius i documents i que van potenciar, i segueixen potenciant, la funció arxiu. Entre els més interessants podem citar els següents:
- › La creació d'un Sistema d'Arxius de Catalunya obert a la participació de tota classe de centres (títol III).
- › L'exigència d'implantació de sistemes de gestió documental i de donar compliment a tot un seguit d'obligacions en el tractament dels documents de titularitat pública (art. 7).
- › L'obligatorietat de crear arxius municipals en determinats municipis i de disposar de servei d'arxiu en tots els ens de l'administració local (art. 31).
- › La tutela dels documents en el cas de privatització d'entitats públiques (art. 11).
- › L'obligació de donar accés parcial a la documentació (art. 35.2).
- › L'establiment de 30 anys com a fi de reserva llevat que la legislació específica n'hagi establert un de diferent (art. 36.1).
- › L'establiment d'un procediment de derogació de reserva per a facilitar l'activitat de recerca (art. 34.3).

Així doncs, a diferència del que hem vist en el cas de la normativa de patrimoni, la Llei d'arxius i documents es constitueix en el principal o únic referent en la seva matèria. La seva qualitat i interès és molt alt, convé repetir-ho. Conté no obstant el que al nostre entendre han de ser considerats errors o propostes poc adequades a les que s'ha fet referència en altres treballs¹⁶. Des de la perspectiva actual, en ple desenvolupament de l'administració electrònica i enmig dels canvis que aquesta comporta, l'opció de la Llei d'adscriure al Departament de Cultura les responsabilitats i les funcions sobre els arxius i els documents, sembla cada cop més discutible. Recordem que durant el procés d'elaboració de la Llei es formularen propostes alternatives a aquesta adscripció, orientades a fer recaure aquestes responsabilitats en una adscripció més central que permetés la formulació de polítiques d'incidència més àmplia.

Reprement el fil central i la finalitat d'aquesta ponència, és oportú recordar que en l'àmbit de l'administració pública la Llei d'arxius i documents incideix plenament en el sector públic configurat per la Generalitat, les universitats i els ens de l'administració local, però no incideix directament, o ho fa com a simple referent, en la documentació que genera l'administració perifèrica de l'Estat, importants registres (de la propietat, mercantil), i la documentació notarial. Tampoc incideix directament en la important documentació generada pels òrgans de l'administració de justícia. No es tracta pas d'un defecte de la Llei sinó d'un reflex de la realitat administrativa i competencial del nostre país.

2.1.3 Procediment administratiu i administració electrònica

Acabem aquesta breu anàlisi centrant ara l'atenció en la normativa de règim jurídic de les administracions públiques i en les normes complementàries en les que es fonamenta el desenvolupament de l'administració electrònica. Es tracta d'un àmbit en el que ha estat determinant la interpretació del Tribunal Constitucional sobre el caràcter que han de tenir determinades normes bàsiques. Recordem que la Constitució de 1978 atorga a l'Estat competència exclusiva en el règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú (art. 149.1.18). Com dèiem, el Tribunal Constitucional ha interpretat aquesta competència avalant normes estatals d'amplíssim abast. Davant d'aquesta interpretació el legislador català no ha renunciat però a aprovar normes de caràcter també ampli. De tot plegat en resulta una peculiar duplicitat i sobreposició de textos legals: els estatals, de caràcter bàsic, amb els catalans. D'aquesta manera, a la Llei 30/1992¹⁷ (estatal) es correspon la Llei 26/2010¹⁸ (catalana). Semblantment passa amb les normes paral·leles o complementàries de les dues que acabem de citar, que s'orienten al desenvolupament de l'administració electrònica¹⁹, així com en la regulació de l'administració local.²⁰

El segon aspecte que interessa comentar és el peculiar desenvolupament de la normativa d'administració electrònica. Recordem que el títol competencial que habilita a l'Estat és el ja citat de l'art. 149.1.18, que li atorga en exclusiva les bases d'aquesta matèria. No obstant, la normativa estatal no es limita a establir les bases de forma àmplia, com ja hem comentat, sinó que es desenvolupa fins a incidir en tots els aspectes i amb gran detall. Ho fa sobretot desplegant i donant forma a l'Esquema Nacional d'Interoperabilitat (ENI) i, en menor mesura, a l'Esquema Nacional de Seguretat (ENS), anunciats ambdós a l'art. 42 de la Llei 11/2007. A principi de 2010 es van publicar els dos reials decrets que en concretaven el contingut.²¹

Fem un petit incís per destacar que des de la perspectiva de la gestió documental és especialment important el contingut de l'article 21 del Reial Decret de l'ENI. Aquest extens article, titulat *Condiciones para la recuperación y conservación de documentos*, inclou un conjunt de criteris i requeriments orientats a implantar polítiques de gestió documental en el si de les administracions públiques.

La incidència de la normativa estatal en la regulació de l'administració electrònica no acaba en el nivell d'aquests dos reials decrets. El Reial Decret de l'ENI anuncia (Disposició addicional primera) dotze normes, denominades normes tècniques d'interoperabilitat, ja aprovades i en vigor a data d'avui. Aquestes normes es complementen entre elles i conformen un conjunt molt coherent que estableix els requeriments dels documents i dels expedients electrònics, dóna pautes per a la digitalització de documents en suport paper, indica els protocols d'intermediació de dades amb un detall i precisió que sorprenen si es té en compte, recordem-ho un cop més, que la competència estatal es limitava a les bases del règim jurídic de les administracions i del procediment administratiu. En contrast amb aquest ampli i detallat desenvolupament normatiu, la normativa catalana es limita pràcticament a la ja citada Llei 29/2010.

2.2 Organització i estratègies

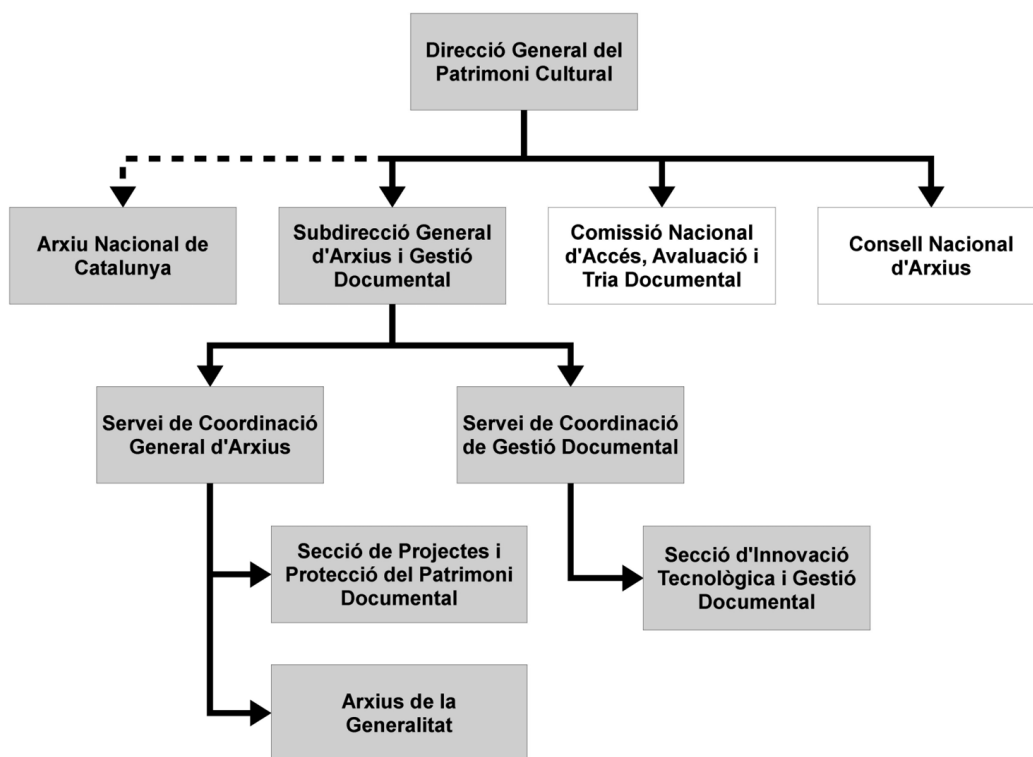
Sembla existir una notable unanimitat en el sector professional que una de les assignatures pendents és l'adscripció de la funció arxius en l'organigrama del Govern. D'ençà de l'any 1980 s'ha mantingut l'adscripció de la funció arxius dins del Departament de Cultura, i només n'ha variat el nivell jeràrquic. Concebut l'òrgan rector de la política arxivística amb la categoria de Servei des del 1980, durant les dues legislatures del període 2003 a 2010, es va reorganitzar amb

el nivell de Subdirecció general d'arxius i gestió de documents, i des del 2011 s'ha reconvertit en una Subdirecció general d'arxius i museus. Molt sovint s'han palesat els inconvenients d'una adscripció exclusiva dels arxius al sector de la cultura, sobretot pel fet que propicia una lectura esbiaixada i parcial de la nostra funció, allunya els arxius de la centralitat necessària per governar tot el cicle de vida dels documents i manté una percepció encara excessivament tributària d'una visió historicista del sector.

Un segon element a clarificar és una derivada d'aquesta irresolta ubicació orgànica. En dependre la funció arxivística dels òrgans culturals i, al seu torn, els òrgans rectors de les polítiques tecnològiques d'altres departaments (Governació, usualment) es tendeix a una certa duplicitat en la gestió dels documents electrònics. Més enllà de les voluntats de col·laboració entre ambdues parts,²² les mecàniques de funcionament i incidència interdepartamental són molt distintes, i el pes de les polítiques d'administració electrònica (de les quals el SGD hauria de ser un dels elements referencials) recauen de manera majoritària en òrgans de caràcter no cultural.

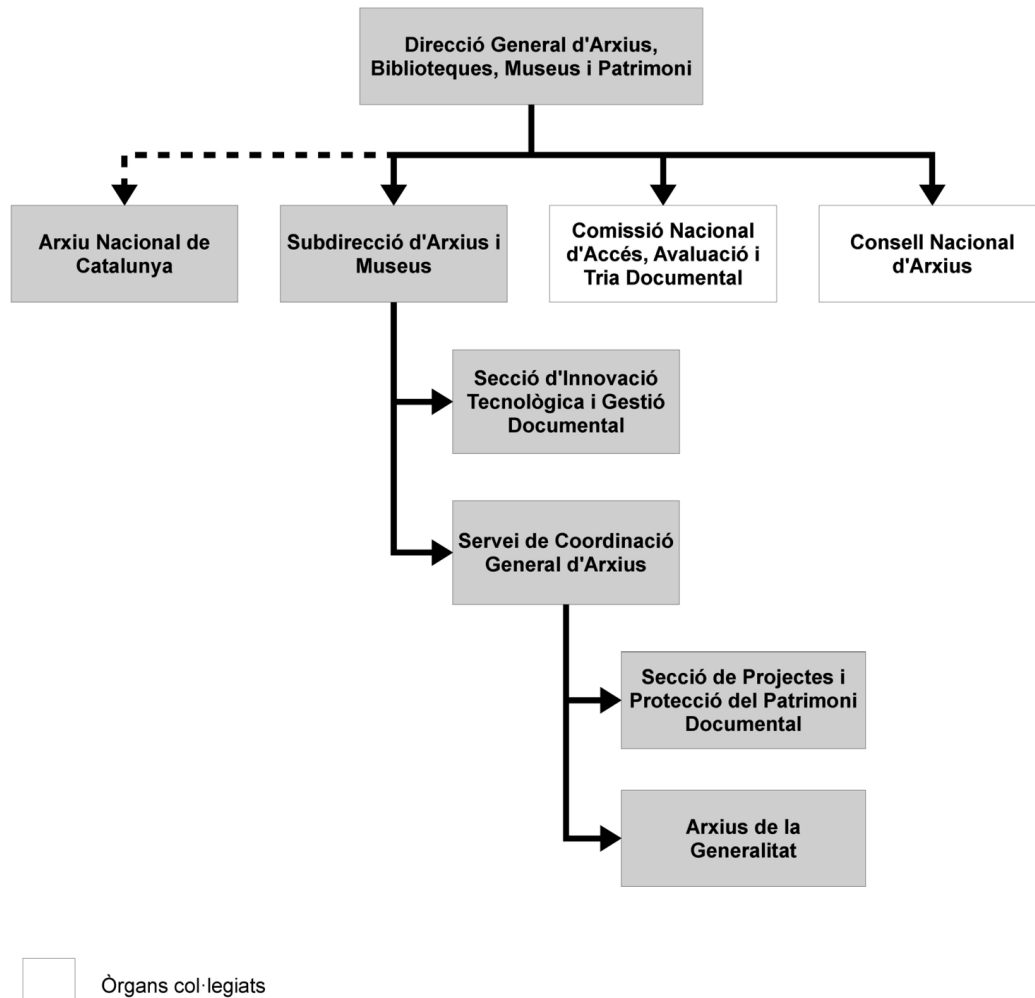
Una anàlisi de l'actual organigrama del departament de Cultura pel que fa als arxius dibuixa una situació complexa i articulada de manera incompleta. Tal com presentem en els dos gràfics adjunts, l'organigrama vigent el període 2004-2010 ha sofert algunes variacions substancials; segurament la més rellevant és la substitució de sengles Subdireccions generals d'arxius i museus per una sola subdirecció integrada i la desaparició del Servei de gestió documental. Es mantenen el Consell Nacional d'Arxius –constituït el juliol del 2006 en base al Decret 52/2006, de 28 de març- i la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental en tant que òrgans col·legiats.

Any 2007

Òrgans col·legiats

Any 2013

D'una banda s'ha creat l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural que engloba els museus, l'arqueologia i el patrimoni arquitectònic i del qual, en congruència amb el nou paper dels arxius, sembla que en resta fora el sector arxivístic. Si bé el Decret 304/2011, de 29 de març de reestructuració del Departament de Cultura mantenia l'Arxiu Nacional i la Subdirecció General d'Arxius i Museus dins de la Direcció General de Patrimoni Cultural, el nou decret 89/2013 de 29 de gener crea la Direcció General d'Arxius,²³ Biblioteques, Museus i Patrimoni, i en l'article 5.2. assenyala que "en l'exercici de les funcions que la Llei 10/2001, de 13 de juliol d'arxius i documents, atribueix a l'Administració de la Generalitat,

la resta d'òrgans de la Direcció General actuen sota la coordinació de l'Arxiu Nacional de Catalunya, primer centre de patrimoni documental del país". La mateixa decisió es pren pel que fa a les biblioteques, que són coordinades per la Biblioteca de Catalunya. Contràriament, la lectura de l'article 5.1. inclina a pensar que la Direcció General manté les funcions i estructura derivada del decret del 2011, de manera que la Subdirecció d'arxius i museus mantindria el seu caràcter de capçalera del sistema.

Com aquest segon decret deixa intacte en principi l'estructura del sector arxivístic derivat del decret de reestructuració del 2011, -llevat de la desaparició d'un Servei tan emblemàtic com el de Gestió Documental²⁴- persisteix, al nostre parer, una certa confusió sobre el fet de si l'Arxiu Nacional ha de coordinar la Subdirecció General d'Arxius i els òrgans que en depenen (Servei de Coordinació General d'Arxius, Secció de Projectes i Protecció del Patrimoni Documental i la Secció d'Innovació Tecnològica i Gestió Documental, i se sobreentén que també el Consell Nacional d'Arxius i la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria documental). En tot cas, la remissió a la Llei d'Arxius per justificar la coordinació de l'Arxiu Nacional sembla poc sòlida, ja que una lectura atenta de l'article 27 de l'esmentada llei confereix a l'Arxiu Nacional una funció de gestió i difusió dels documents que conserva. En tot cas, la decisió que els grans equipaments nacionals siguin les capçaleres del sistema respon a un enfoc marcadament centralista –assajat en altres temps en models com el francès- i bandeja la possibilitat de formalitzar un model més federat que separés els centres d'arxius dels òrgans de govern, és a dir, dels òrgans rectors del sistema.

Un breu apunt sobre la problemàtica de la xarxa d'arxius comarcals. Més enllà del debat suscitat en el moment de la seva planificació el 1980, a hores d'ara és indubtable que la seva integració al territori (37 comarques), la qualitat de les seves infraestructures, la garantia de ser regida per un cos professional expert en arxivística i, especialment, la capacitat d'articular programes de gestió, tractament i difusió homologables per a tota Catalunya, li confereix una fortalesa que esdevé un valor irrenunciable per a la solidesa del Sistema d'Arxius.

Malgrat que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya reconeix la competència exclusiva de la Generalitat en matèria d'arxius, la realitat és força més enrevessada, especialment pels efectes de la Sentència del Tribunal Constitucional a la que fem referència a l'apartat 2.1. En aquest punt del nostre treball únicament farem una breu referència a la concurrència en aquesta matèria atès que en aquesta mateixa publicació ja hi ha una anàlisi molt acurada d'aquesta qüestió per part del professor Xavier Bernadí. Com ja és sabut, el Sistema d'Arxius de Catalunya incorpora l'Arxiu de la Corona d'Aragó (article 20) com un element

substancial en tant que conserva una part importantíssima de la documentació medieval i moderna de Catalunya, adscripció que ha estat reconeguda per una sentència del Tribunal Suprem en resposta a un recurs del govern de l'Estat i de les Comunitats Autònomes d'Aragó, País Valencià i les Illes Balears.

Però aquesta presència i regiment del govern de l'Estat a Catalunya es fa visible també en els Arxius Històrics Provincials (Girona, Lleida i Tarragona) que són de titularitat estatal i gestió autonòmica. En la gènesi de la Llei estatal d'arxius –més tard reconvertida en un Reial decret de novembre del 2011²⁵ - hi havia la intenció de transferir els arxius històrics provincials a les respectives autonomies, proposta que finalment no va reeixir. En realitat, l'article 1a) estableix que el Sistema Espanyol d'Arxius és format pels arxius de l'Administració General de l'Estat i “el resto de archivos públicos y privados, vinculados al Sistema mediante los correspondientes instrumentos de cooperación”. Aquesta vocació “integradora” del Decret es referma en la redacció de l'article 2, on en determinar la composició del Sistema Espanyol d'Arxius, a més de reiterar-ne la pertinença del Sistema d'Arxius de l'Administració General de l'Estat, en l'apartat b) inclou “los sistemas archivísticos autonómicos, provinciales, locales, en función de las relaciones de cooperación, basadas en el principio de voluntariedad, que se establezcan, y sin perjuicio de la aplicación de su respectiva normativa”. A banda de l'Arxiu de la Corona d'Aragó –de titularitat estatal- i els arxius històrics provincials –de titularitat estatal i gestió autonòmica- hi ha d'altres arxius que caldria dirimir-ne les competències en cas d'una plenitud competencial catalana. És el cas dels arxius dels Govern Civils, els arxius militars, els fons de procedència catalana dipositats a l'Archivo Histórico Nacional i els fons catalans encara pendents de retorn del denominat Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca.

Finalment, cal fer referència a un element decisiu i que hores d'ara no s'ha pogut assolir i que és assegurar la incidència de la funció arxius en la realitat quotidiana. Malgrat el desenvolupament normatiu i el creixement del sector en equipaments i professionals, existeix encara un notable desconeixement dels beneficis derivats de l'organització i accés als documents i dels seus efectes sobre les polítiques de transparència, eficàcia i rendibilitat. Més enllà de les declaracions retòriques i els reconeixements de sectors afins, a l'administració pública i, molt especialment, a l'empresa hi ha una dificultat objectiva per associar la funció arxivística amb les polítiques de govern obert i d'administració electrònica.

2.3 Una metodologia en evolució contínua

En aquest apartat volem destacar alguns dels aspectes més rellevants incorporats en l'imaginari de la gestió documental i dels arxius en els darrers anys. Sense voluntat de ser exhaustius, hem escollit quatre aspectes que poden actuar com a elements vertebradors en un futur model i sistema arxivístic propi i que alhora afecten les metodologies de treball dels professionals del sistema: la incorporació de les referències internacionals en la gestió dels arxius i dels sistemes de gestió documental dels centres que configuren el Sistema arxivístic català, la descripció arxivística comuna, els repositoris segurs de conservació de la documentació electrònica i l'avaluació dels documents.

Respecte el primer element, les normes ISO han donat pautes i serveixen de referència a un dels aspectes més destacables de l'arxivística catalana: la visió dels arxius com un *contínuum*, on la gestió documental i el cicle de vida dels documents van més enllà de la visió historicista i patrimonial dels arxius. El segon element, la descripció arxivística, va accelerar la seva normalització recentment amb la publicació de la Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Un instrument comú per a la descripció en els arxius sobre la que s'albiren algunes deficiències en un context digital de gestió dels arxius i de gestió de documents digitals. Posem també l'èmfasi en un tercer element que és la qüestió irresolta del repositori segur de documents del Sistema. Finalment, hem volgut incloure aquí una diagnosi sobre l'avaluació documental en tant que es reconeix el seu valor com a element vertebrador de la praxis arxivística.

2.3.1 L'impacte de les normes ISO

L'any 2001, la Norma ISO 15489 *Information and documentation- Records Management* de bones pràctiques va incorporar alguns dels instruments referencials de l'arxivística en l'òrbita de la gestió dels processos i de la qualitat de les organitzacions.²⁶ La incorporació va comportar, sens dubte, una transformació de l'administració tradicional dels documents dels arxivers en la gestió documental de les seves organitzacions. Mai una norma internacional havia assumit anteriorment com a eines bàsiques de gestió els instruments referencials de la nostra disciplina: el quadre de classificació, el calendari de conservació i la taula d'accés i seguretat.²⁷

És fàcil deduir els beneficis que la normalització internacional ha tingut per al conjunt de la professió. Per una banda, els tècnics han incorporat referències de praxis que s'aplicaven a *totes les activitats tècniques, industrials i comercials emparades per un organisme internacional qualificat*.²⁸ Aquesta introducció, entre altres, ha renovat i actualitzat l'arxivística tradicional en incorporar els seus

instruments en la gestió estratègica i de qualitat dels sistemes de gestió de les organitzacions.²⁹ Per una altra banda, l'aplicació de les normes ISO ha comportat l'assumpció estratègica del model de gestió documental per part dels òrgans de direcció de les organitzacions que han decidit incorporar un sistema de gestió de la qualitat.³⁰

Ara bé, això no deixaria de ser més que una mera deducció derivada de la lectura de les normes si no anéssim més enllà de la voluntat individual dels professionals de la gestió documental d'assumir o no l'aplicació de normatives pensades per a les organitzacions i no només per als arxius.³¹ La utilització de normes acceptades universalment, ja siguin de processos de gestió documental o altres normes tècniques,³² esdevé una eina de treball per als professionals de l'arxivística que permet obtenir uns resultats homologables, transferibles i amb millor qualitat.³³

En aquesta ponència ens hem preguntat com podrien incidir aquestes normes en la creació d'un sistema arxivístic propi i aprofitar aquesta sinèrgia creada entre arxivística i normes ISO.

Fent una primera aproximació al que ha estat, de moment, la implantació de les normes ISO de qualitat en alguns dels centres integrats en el SAC, podem destacar que l'Arxiu Nacional de Catalunya va ser el primer centre arxivístic en obtenir un certificat de qualitat basat en la Norma ISO 9001-2008, l'any 2004.³⁴ Pel que fa a la certificació dels arxius que formen part de la Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC), el primer en rebre la certificació l'any 2006 va ser l'Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès. Darrera d'aquest primer Arxiu de la XAC, que va servir de prova pilot, es va promoure la implantació a diferents centres en un pla que en l'actualitat encara es troba en un procés de consecució de certificacions en la xarxa.

Tanmateix, en l'actualitat no podem oblidar-nos d'una de les sèries ISO que es prefiguren com de les més potents a l'hora d'alinear les tècniques i els processos documentals amb la metodologia dels sistemes de gestió: les normes de la família ISO 30300.³⁵

Les normes de bones pràctiques centrades en els processos i controls de la gestió documental són la base de l'operació del Sistema de gestió establert en les noves normes ISO 30300 i alhora aquestes són complementàries amb sistemes de gestió de la qualitat, la gestió de riscos o la seguretat, modelitzats a les normes ISO com la 9001 o la 14001, entre altres. Cal destacar que les normes de la família ISO 30300 fan noves aportacions respecte les que fins ara havien estat les normes de bones pràctiques per la gestió documental de les organitzacions.

Destaquem aquí dues de les que creiem marquen una diferència més important respecte les publicades amb anterioritat: permeten la implementació d'un procés d'auditoria i estableixen la confirmació del compliment dels requisits a través de la certificació per part d'una tercera part independent.³⁶

En aquest sentit, cal destacar la recent i pionera certificació del sistema de gestió per a documents segons la norma ISO 30301 de l'Esaged. L'Escola Superior d'Arxivística ha estat certificada per part de l'entitat certificadora International Global Certification (IGC) posant en valor la documentació generada per l'organització i millorant tots els seus processos de negoci.³⁷

Arribats a aquest punt podem afirmar que les normes ISO, ja siguin de qualitat o bé d'implementació i millora contínua dels sistemes de gestió documental, són eines que dinamitzen, modernitzen i alineen directament els arxius i la gestió documental amb la gestió general de les organitzacions. Per aquest motiu, un nou sistema propi caldria que entomés i afavorís línies d'implantació en els diversos centres que formen part del sistema.

2.3.2 La descripció arxivística catalana: entre la tradició i el nou món de les metadades

Pel que fa a la descripció arxivística, a Catalunya es va produir una inflexió important en la seva normalització amb la publicació l'any 2007 de la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Un dels objectius de la NODAC va ser normalitzar i homogeneïtzar la presentació de la descripció arxivística i facilitar l'intercanvi de dades.³⁸ Aquesta norma, basada en l'estàndard internacional ISAD(G) impulsat l'any 1988 pel Consell Internacional d'Arxius (ICA),³⁹ ha adequat en un curt espai de temps la descripció arxivística a la realitat dels arxius de Catalunya.⁴⁰ Tanmateix, no s'ha acabat d'incorporar a la descripció arxivística altres referències importants i relacionades amb NODAC com poden ser les *Encoded Archival Description (EAD)*, les *International Standard for Activities Functions of Corporate Bodies (ISAF)* o les *International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families (ISAAR / CPF)*.

La NODAC s'ha consolidat com un instrument de descripció eficient per als documents en fase inactiva o històrica.⁴¹ Nogensmenys, també ha estat posada en qüestió la seva capacitat de convivència amb altres normes de descripció dels documents electrònics i dels que es troben encara en estat actiu, com són les referències per al tractament i gestió de les metadades.

En un context d'adopció unànime per la praxis arxivística catalana del cicle de vida dels documents, sigui quin sigui el seu format, però també del *model continuum (records management)* dels arxius,⁴² la NODAC, si més no, ha de conviure en l'actualitat amb altres normatives que també tenen per objecte la descripció dels documents en contextos electrònics. En les *IX Jornades d'Estudi i Debat* es va palesar el debat sobre la duplicitat i/o dificultat de fer conviure dues visions de la descripció del mateix objecte però amb aplicacions i enfocaments divergents: les normes de descripció arxivística, que inclouen la NODAC i el format electrònic Encoded Archival Description (EAD), i les normes de metadades per a la gestió de documents –la més rellevant de les quals és la norma ISO 23081- i les seccions d'algunes referències internacionals com poden ser les que s'hi fan referència en les Moreq.⁴³

L'enfocament de cadascuna d'elles i el camp d'aplicació és molt divergent. Per una banda, la Nodac descriu els documents que entren o es troben en arxius històrics. La seva utilització en centres d'arxiu històrics sembla que s'ha estès àmpliament, tal i com hem comentat més amunt. Per altra banda, els estàndards per al tractament de les metadades per a la gestió documental, emfasitzen la seva utilització en el moment de la creació dels documents i van dirigits exclusivament als documents electrònics.⁴⁴

Sembla com si la duplicitat de la descripció arxivística no hagi estat altra cosa que la constatació d'un decalatge entre la visió contínua del cicle de vida dels documents o la unitat de fons, i les tècniques i referències per tractar-los al llarg d'aquest camí comú.⁴⁵ Aquesta doble manera de descriure el mateix objecte –els documents- i un mateix fons, planteja el gran repte d'aconseguir un lloc de trobada entre dos móns que tant tècnicament com metodològicament se serveixen d'eines, referències i metodologies de treball, si no exactament ben diferents en quant als instruments (quadre de classificació, avaluació, descripció..) sí en la seva aplicació i enfocament.

2.3.3 La preservació digital i els repositoris segurs de documents

En tots els manuals d'arxivística tradicional es fa referència en un apartat específic a les característiques constructives dels edificis i dels dipòsits que han d'acollir els documents i als requeriments de temperatura i humitat, entre altres, per aconseguir una correcta conservació dels diferents formats i tipus de documents.⁴⁶

Actualment, malgrat no s'apliquin en alguns dels centres del país, els paràmetres constructius i de conservació dels documents en suport paper, sembla

plenament estudiat i es coneixen perfectament els requeriments indispensables per a garantir la seva conservació a llarg termini. La conservació a llarg termini dels documents ha estat una de les funcions tradicionals de l'arxivística. Tanmateix, sembla que aquest funció, tan característica dels arxivers, es desdibuixa quan parlem de la conservació dels documents creats en entorns electrònics. Segurament, aquest és un dels grans reptes que s'albiren en el futur de la professió.

Podem apuntar, doncs, que la documentació electrònica ha generat un problema pel que fa a la conservació dels documents que l'arxivística i altres ciències auxiliars ja havien resolt en el món paper. Segurament és en aquest punt que les sinèrgies col·laboratives entre diversos professionals com tecnòlegs, arxivers, juristes i altres, es fa més necessària que mai.

És massa d'hora encara per poder valorar els resultats d'experiències reals en conservació digital i, sobretot, en els resultats donats per les plataformes i dipòsits segurs que s'han utilitzat per a la conservació de documents electrònics en el SAC. El que sí sembla és que el model desenvolupat per l'estàndard internacional OAIS s'ha adoptat quasi de manera universal en la definició dels repositoris segurs de documents digitals d'arreu.⁴⁷

La Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental va apostar l'any 2011 per un dipòsit segur per allotjar i garantir la conservació del patrimoni digital de la xarxa d'Arxius Comarcals, de l'Arxiu Nacional de Catalunya i de la pròpia Subdirecció. En un principi, la majoria dels documents que ingressaven en el repositori eren documents digitals procedents d'anteriors projectes de digitalització.⁴⁸ L'any 2010 el repositori segur va rebre el nom de Dipòsit Digital d'Arxius de Catalunya (DIDAC).⁴⁹ En aquest cas, i tal com expliquen els responsables, DIDAC no és un repositori especialitzat en documentació digital generada electrònicament, la solució per a la qual quedaria en mans del desenvolupament del projecte SIGeDA.⁵⁰

Malauradament el projecte SIGeDA es troba en l'actualitat en un procés d'un cert alentiment. Recentment s'ha conegut la decisió de la Subdirecció General d'Arxius i Museus d'utilitzar la plataforma i el servei de l'iArxiu⁵¹, amb l'objecte de garantir la conservació i la custòdia d'expedients en fase de vigència en els serveis del diferents departament i ens dependents. La utilització d'aquest servei respon a l'ajornament en el desenvolupament de SIGeDA a causa de la situació econòmica i és extensible a la resta de Departaments que es vulguin adherir al conveni signat amb el Consorci d'Administració Oberta de Catalunya (CAOC).⁵²

Sembla doncs, que no existeix un model únic de preservació digital. Si tenim en compte només les solucions actuals donades al problema de la conservació digital, un dels problemes i dels reptes més importants que tenen avui dia els sistemes de gestió documental, trobem tres solucions tecnològiques amb models de gestió diferents per a la documentació que pertany al mateix sistema arxivístic: Didac, iArxiu i Sigeda. Podem afirmar doncs, que es troba a faltar una Política general de preservació digital, amb solucions universals per al Sistema, en un context on es palesen els canvis radicals de la irrupció desbordant de la producció de documents electrònics.

La definició d'una política de preservació digital pot incidir decisivament en la configuració del futur de l'arxivística, atès que haurà de respondre a un nou model de gestió dels arxius on algunes funcions clàssiques com la descripció, les transferències, la conservació i/o eliminació o la posada a disposició dels documents, entre altres, es veuran transformades notablement per la utilització de mitjans altament tecnificats i automatitzats.

2.3.4 L'avaluació documental

L'avaluació documental *“es una actividad que la profesión [arxivística] reconoce como parte suya”*.⁵³ Aquesta afirmació seria suficient per incloure els processos tècnics i operatius de l'avaluació com uns dels aspectes singulars i més específics d'un sistema propi. També es tracta d'una de les eines més importants de la gestió documental i de millora de la gestió de la documentació i els arxius. A Catalunya, la *Llei 6/1985, d'arxius*, ja reconeixia l'avaluació com un mecanisme legal d'eliminació de documents que havia de ser desplegat per un reglament. Les referències internacionals relacionades amb la gestió de la informació i la documentació l'han considerat com un element que cal incorporar en el disseny dels sistemes de gestió documental i com una de les tres eines principals dels mateixos, junt amb el Quadre de classificació i la taula de seguretat i accés.⁵⁴

Pel que fa a l'avaluació documental a Catalunya podem afirmar que la Generalitat ha estat pionera en aquest matèria a nivell de l'Estat i una de les més actives internacionalment en la posada en marxa i en el desenvolupament de polítiques d'avaluació.⁵⁵ Tant és així, que el secretari de la Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Documentació, actualment CNAATD, reconeixia l'any 1993 les dificultats per trobar models de referència a l'Estat espanyol.⁵⁶

Cal destacar que l'aplicació pràctica dels processos d'avaluació documental, és a dir, el que s'ha anomenat en la nomenclatura de la ISO 15489 com la *disposició*, és una de les actuacions més comuna i uniforme als arxius catalans.⁵⁷ El

que volem dir amb aquesta afirmació és que difícilment trobarem un arxiu català, pertanyi al sistema o no, que en aplicar el calendari de conservació i o eliminació de la documentació, no utilitzi les Taules d'avaluació i, més recentment, d'accés documental (TAAD), d'obligat compliment.⁵⁸ Tal i com recollim més extensament en un altre apartat d'aquest article, les TAAD són aprovades pel Conseller de Cultura prèvia la definició per part de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD) del període de retenció i el règim d'accés a la documentació a les administracions públiques.

Segons l'última *Memòria d'activitats* d'aquest organisme, l'any 2012 es van destruir 7.272,84 metres lineals de documents. Aquesta xifra, malgrat ser molt inferior als metres eliminats l'any anterior (11.454,44), no deixa de ser considerable si la posem en comparació amb tota la seqüència de volum de documents eliminats anualment entre el període 2003-2012. En aquesta mateixa etapa, cal destacar l'increment constant d'organismes públics que utilitzen els mecanismes de destrucció de documents definits pels acords i resolucions vigents en aquesta matèria. Dels 26 organismes que aplicaven les TAAD de l'any 2003 s'ha arribat als 98 que ho van fer l'any 2012. L'increment, en aquest cas, s'ha mantingut constant al llarg de tota la sèrie 2003-2012.⁵⁹

Hem de reconèixer en aquest apartat la potencialitat que ha representat un instrument com el de les TAAD. La publicació de les Taules ha permès anar teixint i definint una única política de conservació i/o eliminació de documents comuna a tots els centres que conformen el sistema, però també al conjunt de l'Administració Pública catalana. Es detecten, però, alguns aspectes i problemàtiques a tenir també en compte quan parlem d'aquest tema.

Per una banda, tot i l'avenç en el nombre d'organismes que utilitzen l'aplicació de les TAAD és encara insuficient si el comparem amb el volum global d'organismes públics existents a tot el territori. Només al voltant del 30% d'arxius apliquen les TAAD de forma regular. Per altra banda, els sistemes de gestió de documents electrònics precisen d'incorporar els calendaris de retenció en el moment de captura dels documents en el sistema. La publicació de les TAAD és un procés lent que requereix de la participació de nombroses persones que, sovint, no tenen com a activitat principal aquesta tasca. Aquesta realitat representa un *handicap* a l'hora d'agilitar la publicació de les TAAD a un ritme en concordança amb la velocitat de producció de documents i de noves sèries documentals. Per altra banda, cal destacar també que el sistema actual només preveu l'estudi i la resolució sobre documents produïts o en poder de l'administració pública, sense que es contempli, pel moment, l'estudi de la documentació dels organismes, empreses i institucions privades. Pel que fa aquest últim aspecte, la llei només

permet avaluar documentació pública generada per institucions o empreses privades que exerceixen funcions públiques o mantenen concessions administratives. També, cal destacar la necessitat cada cop més creixent del sector de donar solucions i respostes ràpides a peticions d'accés a documents que formen part dels arxius catalans. La inclusió del règim d'accés a totes les Taules d'avaluació anteriors a les publicades recentment, facilitaria molt els serveis de consulta dels arxius catalans

2.4 Recursos i serveis

El punt de partida per al desenvolupament d'aquest apartat és la Subdirecció General d'Arxius i Museus, que és l'òrgan impulsor i coordinador de tots els centres del Sistema d'Arxius de Catalunya. Si analitzem els recursos i els serveis oferts des d'aquest a partir de la pàgina web institucional⁶⁰ i de les memòries anuals, el primer que es constata és que principalment estan adreçats als arxius de la Generalitat. En segon lloc, es remarca que cal una lectura detinguda per discernir els que estan a l'abast de tots els arxius integrants del Sistema d'Arxius de Catalunya dels que són exclusivament per als arxius de l'Administració autonòmica.

2.4.1 Recursos i serveis a l'abast dels arxius del SAC

Per als arxius fora de l'Administració autonòmica la Subdirecció General d'Arxius i Museus ofereix els serveis i recursos següents:

› Subvencions

Les aportacions econòmiques es destinen a fomentar els projectes de descripció, conservació i implantació de sistemes de gestió documental -en aquest darrer cas s'adrecen només als arxius de les administracions locals i de les universitats. Les quantitats destinades anualment a aquests conceptes per a tot el territori català no eren massa elevades i, en les circumstàncies de crisi econòmica es pot dir que han minvat de manera notable.

› Serveis

La Subdirecció General d'Arxius i Museus proporciona assessorament als arxivers per mitjà de tres serveis: Centre de Recursos Arxivístics de Catalunya, programes de formació⁰ i publicacions.

El Centre de Recursos Arxivístics de Catalunya (CRAC) està vinculat orgànicament a la Subdirecció General d'Arxius i Museus i és un centre de documentació on s'aplega tota la producció bibliogràfica nacional i internacional sobre la

disciplina arxivística. El CRAC té com a missió donar suport als professionals dels arxius i està integrat pels recursos de les biblioteques de la mateixa Subdirecció General, de l'Arxiu Nacional de Catalunya i de l'Arxiu Històric de Girona. Els seus fons estan disponibles per mitjà d'un catàleg en línia i poden ser consultats a la seu dels diferents centres.

Pel que fa a les publicacions sobre aspectes tècnics i metodològics, en la pàgina web es troben disponibles en línia el *Butlletí d'Innovació Tecnològica i Gestió Documental* (ITGD), sobre gestió de documents electrònics i el *Butlletí Informatiu del Centre de Recursos Arxivístics de Catalunya* (CRAC), on s'informa sobre els ingressos de documentació en aquest centre. La Subdirecció General d'Arxius i Museus també edita la Col·lecció *Arxivística i Gestió Documental*, on tenen cabuda totes les publicacions de caràcter normatiu i tècnic sobre arxivística i gestió documental, la majoria de les quals –especialment les de caràcter normatiu- també es poden baixar de la pàgina web en format pdf.

› Instruments

En relació amb la conservació del patrimoni documental, principalment es compta amb les tres figures de protecció que estableix la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i que creiem que es podrien aplicar de manera més extensiva: l'Inventari del Patrimoni Documental, el Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional i el Catàleg del Patrimoni Cultural Català.

L'Inventari del Patrimoni Documental és competència del Departament de Cultura i té la finalitat de permetre la identificació, el registre, la documentació i la difusió de tots els béns que l'integren. El patrimoni documental de Catalunya ha de formar part de l'Inventari del Patrimoni Cultural Català, el qual –segons la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents- ha d'incloure el cens dels arxius que conserven béns integrants del patrimoni documental. La Generalitat ha de garantir als ciutadans l'accés a l'Inventari i els arxius que informatitzin les dades documentals dels seus fons han de traspasar la informació a l'Inventari del Patrimoni Cultural Català seguint les directrius establertes pel Departament de Cultura. En general, han de participar en l'elaboració de l'Inventari els arxius integrants del Sistema d'Arxius de Catalunya, els titulars de fons i documents integrants del Patrimoni Documental de Catalunya o bé altres institucions i persones a determinar per la Generalitat de Catalunya. La Llei d'arxius especifica que els arxius comarcals tenen la competència de l'elaboració d'aquest inventari i que els arxius municipals tenen la responsabilitat de col·laborar en aquest procés⁶². L'actualització d'aquest instrument –i de retruc del Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional i del Catàleg del Patrimoni Cultural Català- és una

tasca que encara no compta amb el suport d'un sistema en xarxa que permeti als diferents agents implicats bolcar la informació en la mesura que es realitzen tasques de descripció de la documentació.

El Registre de Béns Culturals d'Interés Nacional (BCIN) va ser creat per protegir aquells béns de l'Inventari del Patrimoni Cultural Català amb valors que els confereixen una significació especial. Actualment, formen part del BCIN: Carta de població de Cardona (23 d'abril de l'any 986), Llibre de privilegis de Cervera, (1360-1456), Acta de la Cort General de Catalunya de l'any 1359 celebrada a Cervera (19 de desembre de 1359) i el Cartoral de Carlemany del Bisbe de Girona (principi del s. XIII- principi del s. XIV).

El Catàleg del Patrimoni Cultural Català inclou béns del patrimoni cultural català que malgrat la seva importància no han estat inclosos en el Registre BCIN. Sovint s'utilitza com a procediment d'urgència, per protegir elements prèviament a la seva inclusió al Registre BCIN. Actualment, en formen part l' Arxiu de la Baronia d'Eramprunyà (s. XVI-XIX) i l'Arxiu Josep Puig i Cadafalch (s. XIX-XX).

Al seu torn, el Sistema d'Arxius de Catalunya compta amb diversos registres o instruments per a la seva gestió, els quals estan determinats per la Llei 10/2001, d'arxius i documents. En primer lloc el cens dels arxius que conserven béns integrants del patrimoni documental i que ha d'estar inclòs a l'inventari regulat per la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català (art. 60). El Cens d'Arxius de Catalunya es va iniciar l'any 2007 i, des d'aleshores, s'ha completat en 13 comarques, s'està realitzant en 17 i queden 11 comarques per realitzar. En segon lloc, el Registre d'Arxius, adscrit al Departament de Cultura, en el qual s'han d'inscriure tots els arxius que formen part del SAC. Finalment, el Mapa d'Arxius de Catalunya, que és l'instrument de planificació i de gestió del Departament de Cultura per al compliment de les funcions que la llei d'arxius li assigna en relació amb el SAC. En general, aquests instruments no tenen una visibilitat directa en el territori, com pot ser -per exemple- la identificació dels centres del SAC per mitjà de retolació⁶¹. Tampoc no sembla que siguin percebuts pels arxius com una eina de cohesió i com una garantia de la pertinença al sistema alhora que també del compliment d'uns requeriments mínims, que caldria que la Subdirecció General inspeccionés periòdicament. Seria recomanable que el Mapa d'Arxius esdevingués la gran carta de serveis arxivístics a nivell de territori català⁶⁴.

› Difusió

En l'àmbit de la difusió, la Subdirecció General d'Arxius i Museus edita diferents publicacions que poden servir per donar a conèixer els centres d'arxiu del SAC i els seus continguts. D'una banda el *Butlletí "Arxius"*, publicació trimestral

apareguda l'any 1993 i on poden publicar notícies tots els arxius de Catalunya "independentment de la seva titularitat"⁶⁵. Aquest butlletí, encara que figura a la pàgina web com a recurs per a la difusió cultural, no està adreçat al gran públic sinó als mateixos professionals dels arxius. Per una altra part, hi ha dues col·leccions on es poden editar publicacions sobre arxius i documents de titularitat no autonòmica: la Col·lecció d'Arxius i Documents i la Col·lecció Arxius i Societat. En la primera es publiquen les guies i directoris d'arxius de Catalunya i també eines de recerca com catàlegs i inventaris; en la segona es publiquen principalment quaderns de divulgació històrica. Es troben a faltar unes directrius clares per tal que aquestes publicacions arribin a ser representatives de tot el territori català, ni tampoc no s'endevina l'existència de procediments perquè els centres hi puguin presentar propostes.

Pel que fa a la informació en línia, valorem positivament que a la pàgina web institucional hi hagi diferents espais on hi tingui cabuda informació relacionada amb arxius no autonòmics. Per exemple, a l'inici de la secció "arxius", hi ha el cercador d'arxius de Catalunya i una gran diversitat de notícies sobre arxius catalans.⁶⁶A l'apartat de Congressos i jornades, dins la mateixa web, però en aquest cas dins del Departament de Cultura, Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni⁶⁷, també es donen notícies d'activitats generades per diferents administracions. No sembla que existeixi l'opció o els contactes que permetin als centres la tramesa directa d'informació.⁶⁸

A part de les actuacions impulsades pel mateix Departament de Cultura, hi ha un programa específic que és el Programa per al Memorial Democràtic, gestionat pel Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, que és l'instrument que ha creat la Generalitat de Catalunya per a realitzar les actuacions de recuperació de la memòria democràtica. És coneguda la coordinació existent entre la Direcció General de la Memòria Democràtica i la Subdirecció d'arxius en els projectes conjunts de tractament i accessibilitat de fons del període republicà i de la dictadura franquista al llarg de molts anys, de manera que seria desitjable intensificar aquesta relació de manera que podria esdevenir una eina poderosa per a la difusió dels arxius i per donar a conèixer les potencialitats dels centres en el coneixement del territori, la creació d'identitat a nivell col·lectiu i la defensa dels drets de les persones.⁶⁹

2.4.2 Recursos i serveis per als arxius de l'Administració autonòmica

Pel que fa als recursos i serveis per als arxius de l'Administració autonòmica destaquen les iniciatives per la creació de plataformes i eines comunes.

› Serveis

Pel que fa a conservació, els arxius comarcals, els arxius històrics i el mateix Arxiu Nacional compten amb equipaments per a la digitalització de documents i amb espais on realitzar tractament de documentació. També s'han realitzat plans de digitalització en l'àmbit dels arxius comarcals. En relació amb aquesta política de digitalització s'ha creat DIDAC, el dipòsit digital d'Arxius de Catalunya del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Aquest projecte es va iniciar com a Repositori Segur de la Xarxa d'Arxius Comarcals, però, amb la incorporació de l'Arxiu Nacional de Catalunya l'any 2010, es va treballar per a la creació de DIDAC. Fins el 2010 la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental comptava amb un espai de repositori a CIESCA. DIDAC no té com a objectiu la documentació en fase activa, sinó que és un servei que té com a objectiu l'emmagatzemament segur de la documentació històrica digitalitzada. La creació d'aquest repositori ha estat positiva en dos sentits, per una part resol el problema d'allotjament de grans quantitats d'informació als arxius comarcals i, per una altra part, ha servit per establir uns paràmetres de digitalització que han estat recollits en la Guia de digitalització de la Xarxa d'Arxius Comarcals v 3.0 (09/06/2010).⁷⁰

› Instruments

En l'àmbit de la gestió documental, l'any 1996 es va començar a desenvolupar el programari SIGEDA, sistema de gestió electrònica de documents de l'Administració de la Generalitat. L'any 2008, aquest projecte va obtenir el vistiplau de la Comissió de Coordinació Corporativa de la Generalitat de Catalunya després de la seva adequació a les directrius europees i a la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics. Posteriorment va ser aprovat per l'Acord de Govern de 22 de juliol de 2008, pel qual s'estableixen els principis rectors i altres aspectes d'implementació i de desenvolupament del projecte corporatiu del sistema de gestió electrònica de la documentació de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (SIGEDA).⁷¹ Arran de les actuacions iniciades el 2008, l'any 2010 es presentaven els resultats dels treballs d'anàlisi dels sistemes de gestió documental realitzats en 31 organismes, departaments i ens de la Generalitat de Catalunya. Alhora es treballava en el seu ajustament a les condicions establertes per l'Esquema Nacional de Seguretat i es feia la contractació de l'empresa que havia de subministrar la tecnologia per construir el sistema que es feu en col·laboració amb el Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació (CTTI), que participà en el procés de selecció.⁷² A més, el CTTI esdevenia en aquest procés d'impuls un aliat molt rellevant

per al seu èxit. En l'actualitat, aquest projecte està alentit i s'ha de llegir en clau de complementarietat amb les funcionalitats i serveis que ofereix l'iArxiu.⁷³

Quant a eines per a la descripció arxivística, la Subdirecció General d'Arxius i Museus ha promogut la creació i desenvolupament de l'aplicatiu GIAC, per mitjà del qual els arxius comarcals realitzen la descripció dels fons i documents que custodien i que, alhora, serveix per alimentar el cercador web Arxius en Línia. Aquest recurs podria esdevenir la clau de volta per a una gestió en xarxa de la informació dels arxius a nivell de Catalunya.

› Difusió

En relació amb la difusió, les iniciatives a nivell d'arxius comarcals, arxius històrics i Arxiu Nacional s'han dut a terme seguint les línies d'actuació següents: serveis educatius, portals d'arxius, publicacions i pàgina web institucional. Entenem que les més significatives són els serveis educatius i els portals d'arxius.

Pel que fa als serveis educatius, es presenta el Servei Educatiu de la Xarxa d'Arxius Comarcals com una de les prioritats de la Subdirecció General d'Arxius i Museus dins la difusió cultural als arxius. Aquesta voluntat política es materialitzà per mitjà de la signatura el 18 de novembre de 2004 d'un Acord marc de col·laboració entre el Departament de Cultura i el Departament d'Educació, per al desenvolupament de serveis didàctics en diversos arxius. No obstant, de moment, dins la pàgina web institucional tan sols s'ofereix una explicació genèrica dels objectius i les activitats dels serveis pedagògics i es proposen els enllaços amb alguns arxius que, per tradició, han treballat en aquest tema: Arxiu Nacional de Catalunya (anc@ula), Arxiu Històric de Sabadell, Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols, Arxiu Central del Port de Tarragona i Arxiu Municipal de Piera. Quan s'exposen materials i recursos, en la mateixa pàgina, es posen enllaços a museus: el Museu d'Història de Catalunya, el Servei Educatiu de la Fundació Joan Miró i el Museu Marítim de Barcelona. Els serveis didàctics van ser una de les primeres iniciatives engegades al món dels arxius contemporanis per a la difusió dels documents a altres sectors de públic diferents als que hi havia habitualment als centres.⁷⁴ Tot i que l'experiència ha demostrat que els resultats són satisfactoris, l'organització d'aquests serveis requereix recursos específics dels quals els arxius no sempre disposen. Seria recomanable que aquesta línia d'actuació es desenvolupés d'acord amb les expectatives creades l'any 2004.

Ha estat decisiva la creació de dos portals per a la difusió dels arxius històrics de la Generalitat: "Arxius en línia", cercador de fons i documents de l'Arxiu Nacional de Catalunya i de la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya, on hi ha presents també els arxius històrics i el Dipòsit d'Arxius de Cervera; i XAC_Prem-

sa, el cercador per a la consulta en línia de la premsa històrica digitalitzada de la Xarxa d'Arxius Comarcals, implantat a finals del 2009. A banda de les iniciatives que es puguin haver dut a terme de manera puntual, aquests dos recursos representen l'inici de l'existència virtual dels arxius a la Xarxa⁷⁵ i mostren les possibilitats que es podrien oferir si es fessin extensius als arxius del SAC. Aquests portals poden contribuir decisivament a la visibilitat dels arxius com a centres d'informació.

Pel que fa a les publicacions, a banda de les que hem analitzat en el subapartat anterior, existeix una col·lecció específica per a les publicacions de l'Arxiu Nacional de Catalunya, que evidencia el relleu que té aquest centre entre els arxius de la Generalitat. Finalment, la pàgina web institucional té un apartat dins de "Difusió" (a la secció d'Arxius) on els arxius comarcals i els arxius històrics poden penjar notícies sobre totes les activitats que realitzen en aquest àmbit.

2.5 Una formació per a una funció molt plural

Sovint s'ha assenyalat que una de les grandeses de la professió d'arxiver –la multiplicitat de tècniques i disciplines que cal integrar de manera harmònica– suposa també una de les seves servituds, en la mesura que és una professió difícil d'explicar en clau simplificadora. És fàcil entendre que un metge cura malalts i que un arquitecte construeix cases (admetent que ambdues feines tenen moltes altres complexitats), però no és tan planer copsar què suposa que uns professionals organitzen arxius. La vinculació al món del dret, de les tecnologies, de la història i les seves ciències auxiliars, del màrqueting, de l'acció cultural, entre moltes altres, confegeix una disciplina i un perfil professional ric i complex, amb unes possibilitats d'actuació i empeniment il·limitades, però a la vegada en aquest horitzó sovint inabastable rau una de les febleses en la mesura que és molt difícil arribar a tot.

La primera iniciativa endegada per compensar la manca d'una formació específica de rang universitari per al col·lectiu d'arxivers fou l'organització per part de l'Associació d'Arxivers de Catalunya del Màster en Arxivística des de l'any 1989 fins el 2002 en col·laboració amb les Universitats Autònoma de Barcelona, de Girona i de Lleida. La normalització de la formació té el seu origen en la creació l'any 2002 de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents en el marc de la Universitat Autònoma de Barcelona, fruit de la iniciativa conjunta d'aquesta universitat i l'AAC i que constituí una acció pionera en el marc de l'Estat espanyol.⁷⁶ En el seu document fundacional l'ESAGED es defineix com un Centre de formació, assessoria i recerca en gestió de documents i arxius i un cop superat el seu primer decenni de funcionament compta amb un Màster oficial universitari

en arxivística i gestió de documents –que substituï el curs 2010-2011 el Graduat Superior inicial - sis edicions del postgrau en gestió de documents electrònics, dues edicions on line en llengua castellana del postgrau en gestió, preservació i difusió d'arxius fotogràfics, un postgrau en gestió i tractament digital de documents històrics –organitzats en col·laboració amb altres organismes públics- , un pla de formació en sistemes de gestió per a documents segons ISO 30301 i cursos de formació per a l'empresa. Aquesta formació de caire més empresarial compta amb un departament específic denominat Esaged-*efficientia*. En l'àmbit formatiu, cal remarcar també que l'AAC i l'ESAGED organitzen conjuntament un programa de formació per a professionals dels arxius; també incideixen en la formació especialitzada altres òrgans com la Subdirecció general d'arxius i l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

3. Propostes

3.1 Propostes referides a la normativa catalana

Seria fer un exercici poc assenyat i també inútil proposar el contingut de normes que haurien de regir el nostre sector en el marc d'una Catalunya desvinculada de l'Estat Espanyol. Un exercici poc assenyat, inútil i que tampoc a nosaltres ens correspon, ni sabríem fer. Les notes que segueixen es limiten a aportar alguns elements a considerar en la potenciació d'un sistema propi, sistema a desenvolupar, fins i tot amb independència dels canvis que es podrien derivar del denominat procés sobiranista. Ens fonamentem en els apartats anteriors, especialment en el punt 2.1, i ens limitem a comentar els aspectes que considerem de més transcendència.

3.1.1 Lleis paral·leles i lleis derivades

Hem comentat a l'apartat 2.1 la duplicitat existent en la regulació del patrimoni documental per efecte de la coexistència d'una llei estatal i una de catalana. També hem explicat la coincidència de continguts en matèria de procediment administratiu, règim local i administració electrònica, derivada de l'aval del Tribunal Constitucional a una interpretació molt àmplia del concepte "bases" que la Constitució atribueix a l'Estat. En el cas d'una reforma en profunditat del marc legal, les normes catalanes derivades de normes bàsiques estatals serien les que més requeririen una adaptació a la nova realitat, precisament per la seva dependència d'aquestes normes. En el cas de la Llei del Patrimoni Cultural Català això es podria produir en un grau molt menor. Ja hem comentat que es tracta

d'una norma que actua autònomament, si bé reconeixent l'existència d'una norma i d'una actuació estatals.

3.1.2 Desenvolupament de la normativa d'administració electrònica

No caldria esperar a una reforma general del marc legal perquè avui es produís un desenvolupament de les normes catalanes d'administració electrònica. Ja hem comentat a l'apartat 2.1 que en aquesta matèria contrasta l'activitat de l'administració de l'Estat amb la passivitat del Govern català. En el cas que aquest desenvolupament es produís en el marc legal actual, s'hauria de prendre en consideració la bona qualitat de la ja vigent normativa estatal. Prendre-ho en consideració i, probablement, agafar-ho com a fonament del desenvolupament del model català d'administració electrònica.

3.1.3 La Llei d'arxius i documents i la seva obertura a la nova administració

Si bé la Llei d'arxius i documents es declara oberta a la consideració de tota classe de documents, tant els electrònics com els convencionals, és evident que es tracta d'una Llei pensada des de l'experiència amb documents d'aquesta segona classe.⁷⁷ Això la fa especialment vàlida per als documents en suports convencionals. Amb l'acceleració del desenvolupament de l'administració electrònica cada cop diferiran més entre els continguts de la Llei i els processos de treball que es segueixen a les nostres administracions. D'altra banda, aspectes essencials del nou context, per exemple la interoperabilitat i les noves formes cooperatives de compartir i generar informació, no eren previsibles en el moment d'elaborar la Llei.

Dotze anys després de la seva aprovació la Llei presenta nombrosos punts que justificarien una revisió i una adaptació a les necessitats actuals. En aquest procés s'hauria de tractar sobretot la qüestió que apuntàvem en el paràgraf anterior. Posats a fer, probablement no seria suficient una actualització de la Llei en aquesta direcció. Complementàriament caldria donar coherència i harmonitzar la normativa dictada des de l'àmbit dels arxius i la gestió documental amb la reguladora de l'administració electrònica.

3.1.4 Integració plena dels centres estatals al sistema

Constitueix una anomalia que els tres arxius provincials, uns centres patrimonials de primer ordre que custodien patrimoni documental català, segueixin tenint l'estatus d'arxius de titularitat estatal. Es tracta d'un estatus que és sobre-

tot una etiqueta, però fins i tot en el marc legal actual hauria de ser una qualificació a revisar.

En el cas dels fons de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, la Sentència del Tribunal Constitucional⁷⁸ de gener del 2013 ha avalat la integració d'aquests fons al Sistema d'Arxius de Catalunya, si bé remarcant que es tracta d'una afirmació que a la pràctica no és un títol que atorgui cap prerrogativa al Govern de la Generalitat. El Tribunal interpreta aquesta declaració en el sentit que és merament formal i que *“no transgrede los límites competenciales establecidos en el art. 149.1.28 en relación con el art. 149.2, ambos de la Constitución”*. Només una reforma d'aquest marc legal podrà fer possible la plena integració d'aquests fons al Sistema d'Arxius de Catalunya.

3.2 Propostes subjectes a voluntat política

3.2.1 Aspectes organitzatius i competencials

Tal com ja hem esmentat en el capítol de propostes, el tema de una adscripció generalista de la funció arxivística a hores d'ara roman irresolta.⁷⁹ En la mesura que la funció arxivística ha d'atendre tot el cicle de vida dels documents, més enllà de la seva antiguitat o suport, és evident que per reeixir en una aplicació intensiva i extensiva de les seves competències li caldria l'adscripció a un òrgan generalista, transversal i de caire interdepartamental a tota l'organització. Pel que fa a l'administració pública, una ubicació adequada seria Presidència, Funció Pública o Gerència, o dit d'altra manera, més enllà de la denominació, caldria que l'òrgan superior immediat gaudís d'una notable centralitat i comandament transversal. Si bé la ubicació en un òrgan central no és garantia per si mateixa d'assolir una actuació integrada eficient, val a dir que és extraordinàriament difícil una actuació d'alta volada sense el suport d'un òrgan politicoadministratiu central i global. De fa molt temps hi ha un clam professional per a una ubicació de la funció arxivística en clau d'equilibri:

“Només amb una adscripció central i amb ascendència interdepartamental, es pot aconseguir una actuació coherent i global, no contradictòria i coordinada, d'acord amb l'orientació i el paper que ha de tenir la funció arxiu. Només així es poden impedir conflictes d'interessos i impedir actuacions contradictòries d'autoritats o òrgans en les funcions i responsabilitats pròpies de la gestió dels documents i els arxius. Una adscripció orgànica central ha de facilitar la implantació primer, i el manteniment i supervisió després, d'un sistema de gestió

integral de la documentació “ (Casademont, Corominas i Matas, 1995, ob. cit. pàg. 30).

Enguany, l'establiment, implementació, manteniment i millora d'un Sistema de Gestió de Documents a l'empara de la normativa internacional (ISO 15489, 16175 i 30300/3301) es vincula de manera indestriable d'una banda a un procés transversal i de l'altra interdisciplinar, de manera que l'adscripció orgànica i el treball cooperatiu (col·laboració i implicació de l'alta direcció, tecnòlegs, serveis jurídics, responsables d'organització, serveis de modernització o d'administració electrònica, atenció, ciutadana, etc.) ha pres una nova embranzida.⁸⁰

En sintonia amb aquesta reflexió, caldria cercar els instruments adequats per garantir una actuació harmònica dels departaments de Governació i Cultura en l'àmbit de la denominada Administració Electrònica i evitar les distorsions i duplicitat que es poden derivar d'unes competències que en molts casos són concurrents. Una possible solució passaria per la creació d'un Comité de caire interdisciplinar, amb rang orgànic i adscripció generalista, que integrés de manera formal la participació de tots els actors implicats en la implementació de l'administració electrònica i l'aplicació de SIGeDA com a instrument vertebrador de la gestió electrònica dels documents. Com ja s'ha dit,

“Convé plantejar, sense precipitacions i amb rigor, la idoneïtat de desplaçar la funció GDIA a l'esfera organitzativa i administrativa, tant pel que fa a la planificació i avaluació de les polítiques com a la seva execució. En el primer cas, estaríem parlant de la creació d'un òrgan col·legiat competent en l'establiment, seguiment i control de les polítiques generals sobre la gestió de la informació i en el segon d'un òrgan tècnic administratiu, amb el rang jeràrquic adient, que li permetés projectar una actuació transversal en el conjunt de l'organització” (Canela, M.; Casademont, M, ob. cit. 2007, p. 26.

Pel que fa a la vertebració del Sistema d'Arxius de Catalunya, i més enllà del desitjable canvi orgànic a un departament més transversal, és evident que la derivació de decrets dels anys 2011 i 2013 del Departament de Cultura i, sobretot, la creació de l'esmentada Agència Catalana del Patrimoni Cultural, precisen dibuixar de nova planta l'estructura organitzativa d'aquest sector. En primer terme definint quina serà la seva relació amb l'Agència i segonament reformulant el sector i evitant la distorsió que suposa la seva inserció en l'àmbit museístic i restablint l'equilibri orgànic entre les funcions més estrictament adreçades a la gestió del patrimoni documental i aquelles altres més focalitzades en la implementació de sistemes de gestió de documents.

En aquest sentit, cal fer un especial esment en el caràcter cohesionador de la xarxa d'arxius comarcals derivada de la llei 10/2001 d'arxius i documents i la ineludible potenciació dels Arxius centrals dels departaments; els primers caldrà adaptar-los a la possible nova organització territorial de Catalunya (Vegueries) i en la mesura que puguin dotar-se amb un superior grau de suficiència econòmica, donar suport als municipis de la comarca, sobretot als que no assoleixen els 10.000 habitants. En aquest aspecte, urgeix definir la política de col·laboració a emprendre amb la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona que mitjançant els seu equip d'arxiviers itinerants incideix en l'organització dels arxius de menys de deu mil habitants, propiciant una certa duplicitat d'actuació sobre el territori. Una clarificació del rol de cada administració implicada –municipis, consells comarcals, diputacions i govern – aportaria una innegable racionalitat en l'ús dels recursos infraestructurals, econòmics i humans.

Quant als Arxius Centrals és evident el seu pes decisiu en la conformació de l'administració electrònica. A l'esforç formatiu dut a terme pels arxiviers centrals (la majoria dels quals compten amb estudis de postgrau en gestió de documents electrònics) cal sumar una identificació formal i un reforç estructural dels seus serveis per esdevenir els aliats imprescindibles d'un procés la consecució reeixida del qual passa per l'ineludible protagonisme dels seus arxiviers.

Pel que fa al conflicte competencial amb l'Estat, cal assenyalar que la integració de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, els arxius històrics provincials i altres arxius situats a Catalunya o fora d'ella amb documents d'inequívoca procedència catalana, ha de respondre a una negociació entre el govern espanyol i la Generalitat, materialitzat a nivell legal, tal com s'esmenta en un altre apartat d'aquesta ponència.

3.2.2 Aspectes vinculats a la metodologia

Volem rescatar en aquest apartat el terme cooperació per expressar un nou funcionament del sistema que permetés d'incorporar "serveis d'alta especialització" distribuïts des de "l'interior del sistema cap els situats en nivells inferiors o perifèrics".⁸¹ M. Canela i M. Casademont plantegen dintre de la cooperació uns instruments del sistema anomenat "factories productores d'eines i serveis per al sistema" i que consisteixen en implementar polítiques d'impuls de la funció Gestió Documental i Arxiu per a les diferents organitzacions que integren el sistema. En certa forma, aquesta funció ja s'està desenvolupant des de diferents Serveis i Seccions que actuen en relació als arxius i la gestió documental.⁸²

Tanmateix, caldria incorporar, segurament, altres serveis (informàtics, serveis administratius i jurídics) i que els serveis prestats adquirissin per una part,

un espectre més ampli d'actuació; per una altra, una ampliació de l'oferta de productes i serveis i, finalment, una forta aposta per la posada a disposició als arxius integrants al sistema dels instruments, documents i recursos generats pels nivells superiors.⁸³ Un exemple d'aquest últim aspecte seria, sens dubte, la reutilització de la informació generada per a la construcció del nou SIGeDA, un projecte brillant que ha estat pioner a nivell de l'Estat i que ha generat una gran quantitat d'estudis i propostes aplicables de forma adaptada a qualsevol Sistema de Gestió de Documents Electrònics de qualsevol administració pública.⁸⁴ Aquests serveis considerats d' "alta especialització" són imprescindibles per assumir els reptes dels SGD electrònics i per implementar la normalització i els estàndards internacionals, sense els quals la professió no pot assumir la modernització.

En l'apartat de diagnosi ens hem referit extensament al potencial que ofereix la certificació en SGD d'acord amb les normes ISO 9001 de qualitat i 30300/30301 de sistemes de gestió per a documents. En aquest sentit, cal remarcar que l'article 21b de la Llei d'arxius i documents permetria fer possible que la Generalitat de Catalunya, mitjançant l'òrgan o Departament competent en arxius, afavorís la certificació dels arxius que conformen el SAC en el sistema de gestió de la qualitat d'acord a la norma ISO 9001, a través de les seves línies específiques de subvenció, o bé a través del concepte de cooperació recuperat de la ponència de M. Canela i M. Casademont, on l'actuació dels Serveis de la Generalitat facilitessin els serveis d'alta especialització per a promoure les implantacions de les ISO de qualitat i de la família 30300 als diferents centres integrats al Sistema propi.⁸⁵

Les subvencions i els serveis especialitzats podrien donar com a resultat en el temps la consecució d'una metodologia de funcionament comuna a tots els centres del sistema basada en la gestió de la qualitat⁸⁶ i en les metodologies de treball d'uns sistemes de gestió documentals auditables, certificables i homologats per normes internacionals. Entenem també que les administracions públiques haurien de fer ús de la seva capacitat reguladora per generar normativa que tingués com a referència les bones pràctiques i les referències recollides a les normes ISO. Fer ús d'aquesta capacitat normativa ajudaria a impulsar la millora en els sistemes de gestió documental de les nostres institucions.

En l'àmbit de la descripció, l'aplicació de la NODAC requeriria d'un programa informàtic que n'afavorís i potenciés la seva utilització. Pel que fa a la convivència amb les normatives internacionals per a la gestió de les metadades dels documents, atès que aquestes deixen un gran marge de maniobra pel que fa a la construcció de models de metadades en els sistemes de gestió de documents,

caldría que els models adoptats per a la gestió dels documents del sistema incorporeessin com a metadades camps de la descripció de NODAC que són indispensables per a la gestió a llarg termini dels documents i per a l'intercanvi de dades en el sistema. També revisar la NODAC per adaptar-la a les noves necessitats i singularitats de la societat digital. En darrer terme, seria del tot necessari configurar una estructura tècnica permanent de la Subdirecció que tingués per objectiu la normalització tècnica de la descripció, vist des d'una perspectiva més general, en tot el Sistema.

Tal com s'ha remarcat, caldría establir una política corporativa de preservació digital per a tot el sistema arxivístic, on es defineixi el model de preservació per a la documentació en fase activa i semiactiva (tràmit i vigència) i també per a la documentació de conservació permanent o històrica. També encarar polítiques de suport a la preservació digital dels centres que conformen el Sistema i, molt especialment, formular un model de repositori segur en la mesura que els seus costos són molt elevats, tan econòmics com de manteniment, de manera que no es troben a l'abast de totes les institucions. En aquest sentit, caldría estudiar la creació d'infraestructures comunes o compartides pel sector públic català i facilitar la connexió dels repositoris que donen servei a l'e-administració amb els programes de gestió i els ERM.

Finalment, pel que fa a l'avaluació, seria molt beneficiós poder destinar un equip especialitzat en l'estudi i la preparació de propostes d'avaluació dels documents, la dedicació dels quals hauria de ser exclusiva i dependent d'una unitat orgànica que donés suport a la CNAATD. Altres elements a considerar seria la promoció i impuls a la participació dels arxiviers del SAC en el procés de valoració de les sèries documentals. Aquest impuls es podria facilitar millorant la informació sobre les TAAD entre els arxius del Sistema, promovent aquesta praxi com a tasca habitual dels professionals i també ampliant la publicació de les TAAD que afectin a documents d'organismes, empreses i institucions privades.⁸⁷

3.2.3 Recursos, serveis i comunicació

Una de les febleses detectades en l'anàlisi de la funció arxius ha estat, precisament, la seva manca d'incidència en la societat, derivada en bona part d'un desconeixement dels valors que pot aportar. Així com hi ha una notable oferta en publicacions i mitjans d'informació per al col·lectiu professional com ja s'ha palesat en l'apartat 2.4.1. , per bé que cal una millora dels canals de difusió d'aquests serveis mitjançant les possibilitats de la comunicació en xarxa dels centres del Sistema,⁸⁸ ens trobem amb una certa manca d'eines destinades a projectar-nos a la societat. En aquest sentit, seria profitós formular un pla de comunicació i

difusió a tots els nivells, incloses les xarxes socials, per millorar la imatge dels arxius i evidenciar-ne els seus valors. Val a dir que aquesta política comunicativa podria desenvolupar-se en tots els nivells de l'administració i el món associatiu de manera concertada i emprant les modernes eines de la societat de la informació.

En tot cas, entenem que les accions de dinamització cultural que duen a terme determinats arxius municipals, comarcals i l'Arxiu Nacional, hauria de constituir també una part d'aquest procés sensibilitzador atesa la importància que cal atorgar al món dels adolescents i dels interessats per la història i la cultura del país. Aquesta projecció passa necessàriament per adaptar el web institucional a aquests nous requeriments, de manera que caldria crear sistemes oberts perquè els mateixos centres poguessin penjar les seves notícies.

Quant als serveis més concrets, i amb la idea ja reiterada d'intentar fer extensius els recursos de la Generalitat a la resta d'arxius del Sistema, caldria ampliar el servei del repositori DIDAC de manera que pogués beneficiar a altres equipaments amb menys recursos i mancats de personal especialitzat. La mateixa proposta s'escauria per al cas d'algunes eines com la Guia de digitalització o el programari GIAC que funcionen de manera satisfactòria i que podrien ser emprades com a eines comunes per al tractament dels fons i documents dels arxius pertanyents al Sistema. Altres instruments, en aquest cas d'abast normatiu i legal, com el Registre i el Cens d'Arxius haurien de tenir una major incidència en el territori i assumits pel col·lectiu com a garantia de qualitat i excel·lència en l'oferta dels seus serveis. En el cas concret del Mapa d'Arxius, hauria de ser un referent per a tècnics i usuaris, possibilitant que es concretés en un instrument consultable per Internet, tal com s'esdevé amb el Mapa de lectura pública de les biblioteques.

Més enllà d'aquests recursos ja existents i que caldria potenciar, les subvencions als arxius públics i privats han estat durant anys un suport positiu en l'àmbit de descripció, conservació i implantació de sistemes de gestió documental. Si bé la quantitat a destinar és un element cabdal, segurament la seva eficiència podria millorar amb una gestió més descentralitzada on els arxius comarcals –més coneixedors de la realitat i les mancances del territori- hi tinguessin un paper més rellevant.

En l'aspecte formatiu, la creació de l'ESAGED ha permès dotar-se d'uns estudis universitaris de segon cicle amb voluntat de concretar en els plans d'estudi aquest caràcter plural i transversal de la professió, per bé que per tal d'assolir una plena normalitat caldria formalitzar un Doctorat en arxivística, qüestió que

és en tràmit en el marc de la UAB (2013). L'existència d'un màster oficial possibilita la creació d'un doctorat que permetria completar tot el cicle formatiu i donar un notable impuls a la recerca en arxivística.⁸⁹ Paral·lelament, cal emprendre una acció conjunta per part de la Generalitat, l'Associació i l'ESAGED per promoure una certificació de capacitació per a la implementació de sistemes de gestió de documents a l'empesa de les normes ISO més recents, senyaladament la família de normes 30300/30301 i els desenvolupaments en procés de materialització. En aquest sentit, hi ha referents internacionals –com l'ARMA– que podria ser un bon model per adequar a la realitat professional i organitzativa del nostre país. Cal tenir present que a hores d'ara encara les dues terceres parts dels professionals actius en els arxius provenen de titulacions en història⁹⁰ mentre que les competències necessàries per exercir la professió són cada vegada més interdisciplinars.⁹¹ Una via d'especialització de la formació ha consistit en la formulació de postgraus en gestió de documents electrònics, arxius fotogràfics, i en tractament digital de documents històrics o en cursos de implantació, auditoria i certificació en ISO 30300/30301 on, la diversitat de la formació de les persones interessades (juristes i tecnòlegs, sobretot) i un creixement exponencial de professionals del món de l'empresa permet albirar un cert canvi de tendència i una apertura més forta de l'arxivística cap a professions vinculades al món del dret i els sistemes d'informació.

4. Bibliografia i recursos electrònics

- › ALAMILLO, Ignacio; CRUELLAS, Marta. “El projecte iArxiu: custòdia segura i preservació a llarg termini”. Dins: *Lligall Revista Catalana d'Arxivística*, 26 (2007), p. 263-300.
- › ALBERCH, Ramon. “Archivos, memoria y conocimiento”. Dins *Archivos y cultura: manual de dinamización*. Gijón: Ediciones Trea S. L., 2001, p. 13 a 26.
- › ALBERCH, Ramon. “Els serveis didàctics d'arxius a l'Estat espanyol”. Dins *Didàctica amb fonts d'arxius*. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació, 2002, p. 15 a 24.
- › ALBERCH, Ramon et al. “Arxivers sense fronteres, una aposta per la solidaritat arxivística internacional”. Dins *Lligall. Revista catalana d'arxivística*, 21 (2003), p. 303-337.
- › ALBERCH, Ramon. “Els sistemes arxivístics. El marc legal”. Dins *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009, p. 93-110.

- › ALBERTO ALONSO, José; GARCIA ALSINA, Montserrat; LLOVERAS i MORENO, M. Rosa. “La norma ISO 15489: un marc sistemàtic de bones practiques de gestió documental a les organitzacions”. Dins *Item*, 47 (2007), pp. 41-70.
- › BOIX, Lurdes. “Historia, ciudadanía y turismo cultural”. Dins *Archivos y cultura: manual de dinamización*. Gijón: Ediciones Trea S. L., 2001, pp. 107 - 134.
- › BUSTELO RUESTA, Carlota. *Serie ISO 30300: sistema de gestión para los documentos*. Madrid: Sedic, 2011, 37 p.
- › CANELA, Montserrat; CASADEMONT, Miquel: “La funció arxius avui: el miratge de la cruïlla”. Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 26 (2007), pp. 13-56.
- › CASADEMONT, Miquel; COROMINAS, Mariona; MATAS, Josep: “Estratègies per promoure els arxius en el si de les administracions”. Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 9 (1995), pp. 15-39.
- › CASELLAS, Lluís-Esteve: “Jo descriu, tu descrius, ell descriu... una única funció amb múltiples normes i actors?”. Resum de la ponència presentada a la IX Jornada d'Estudi i Debat: *La descripció arxivística. Com ho fem?* (26 de novembre de 2010).
- › CERMENO i MARTORELL, Lluís: “L'avaluació de la documentació administrativa a Catalunya. Funcions de la Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Documentació”. Dins: *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, 7 (1993), pp. 99-111.
- › [CNAATD]. *Memòria d'activitats de la Comissió d'accés, avaluació i tria documental*. 2012, 39 p.
- › COBO, Enric; REDONDO, Esther. “DIDAC: Dipòsit Digital d'Arxius de Catalunya. Repositori segur de l'Arxiu Nacional de Catalunya i la Xarxa d'Arxius Comarcals”. Dins: *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, 31 (2010), pp. 119-161.
- › Consell Internacional d'Arxius i Australasian Digital Records Initiative. *Principis i requeriments funcionals per a documents en entorns d'oficina digital- Mòdul 2: Directrius i requeriments funcionals per a sistemes de gestió de documents digitals*, 2008, publicat a: www.ica.org. Edició i traducció al català de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya. Col·lecció Textos, 9. Barcelona, 2012, 132 p.
- › COROMINAS i NOGUERA, Mariona: “Resultat de l'enquesta sobre la situació professional dels arxivers de Catalunya”. Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 10 (1995), pp. 199-213.
- › COUTURE, Carol; LAJENEUSSE, Marcel: *Législations et politiques archivistiques dans le monde*. Quebec: Documentor, 1993.

- › CRUELLAS i SERRA, Rosa M.; PETIT i CIBIRIÀIN, Concepció. “La implantació d’un sistema de gestió de la qualitat a l’Arxiu Nacional de Catalunya d’acord amb la Norma ISO 9001: 2000”. Dins: *Lligall. Revista Catalana d’Arxivística*, 24 (2005), pp. 321-366.
- › CRUZ MUNDET, José Ramon. *Archivística. Gestión de documentos y administración de archivos*. Madrid: Alianza editorial, 2012.
- › DELMAS D’OLIER, Bruno. *La planificación de las infraestructuras nacionales de documentación, bibliotecas y archivos: esbozo de una política general*. París: Unesco, 1973.
- › DOMINGO, Joan; MATAS, Josep (coord). *Els arxius: l’experiència catalana*. Barcelona: AAC, 1995.
- › GARCIA PUIG, Alfred. “El Consell Internacional d’Arxius (ICA/CIA) i el paper de l’AAC: deu anys de participació en el Comité Director de l’SPA”. Dins: *Lligall. Revista Catalana d’Arxivística*, 19 (2002), pp. 205-226.
- › GIMENO, Glòria; VILAMALA, Jordi; CONEJO, Josep. “Presentació dels primers resultats del grup de treball sobre “Competències professionals”. Dins *Lligall. Revista Catalana d’Arxivística*, 32 (2011), pp. 180-200.
- › <http://www20.gencat.cat> [Consulta: 3 de febrer de 2013]
<http://dglab.cult.gva.es/Archivos/Pdf/CATguiadigit.xarxaarxiuscomarcals.pdf> [Consulta: 15 de març de 2013]
- › iArxiu: <http://www.iarxiu.eacat.cat/>
- › *ISAD (G). Norma Internacional general de descripció arxivística*. 2a ed. Barcelona: Associació d’Arxivers de Catalunya, Generalitat de Catalunya, 2001.
- › *ISO 14721:2003 Space data and information transfer systems. Open archival information system. Reference model*.
- › ITGD. *Butlletí Innovació Tecnològica i Gestió Documental*, 22_(juliol de 2008) i 78 (març 2013).
- › JARDIM, José Maria. *Políticas y sistemas de archivos*. México: Secretaría General Iberoamericana: Red de Archivos Diplomáticos Iberoamericanos, 2010.
- › Jornada de presentació de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d’arxius i documents. Dins *Lligall. Revista Catalana d’Arxivística*, 19 (2002), pp. 227-262.
- › *Manifest per àmbits del Congrés del 75-77*, disponible a:
› http://fundccc.files.wordpress.com/2012/12/ccc_manifestos_ambits.pdf [Consulta: 25 de març de 2013]
- › MATAS, Josep. “La Llei d’arxius i documents. Factors i circumstàncies que en determinaren el caràcter i els principals continguts” Dins *Lligall, Revista Catalana d’Arxivística*, 30 (2009), pp 104-123.

- › MAURI, Alfred; PERPINYÀ, Remei. *Estudiar archivística. Dónde y por qué*. Gijón: Ediciones Trea, 2008.
- › MAURI, Alfred; PERPINYÀ, Remei. "L'evolució del perfil professional dels arxivers del 1980 al 2009". Dins *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, 30 (2009), pp. 153-192.
- › NUÑEZ FERNÁNDEZ, Eduardo. *Archivos y normas ISO*. Gijón: Ediciones Trea, 2007, 153 p.
- › PAGAROLAS, Laureà; PLANES, Ramon. "L'evolució històrica dels arxius a Catalunya". Dins *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009, p. 73
- › PEÑARROYA, Montserrat. "De la web 1.0 a la 3.0 – Eines per a la promoció dels nostres arxius" ponència al 7è Laboratori d'Arxius Municipals. Arxius Municipals a la xarxa. Barcelona: Subdirecció General d'Arxius i Museus de la Generalitat de Catalunya, Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, Arxiu Municipal de Barcelona i Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya, el 19 d'abril de 2012. Disponible a:
<http://www.montsepenarroja.com/diapositivas-utilizadas-en-el-laboratori-darxius-municipals/> [Consulta: 10 de març de 2013]
- › *Real Decreto 1708/2011, de 18 de noviembre, por el que se establece el Sistema Español de Archivos y se regula el Sistema de Archivos de la Administración General del Estado y de sus Organismos Públicos y su régimen de acceso*. BOE, núm. 284, 25 de noviembre de 2011.
- › SERCHS, Jordi; SUQUET, M. Àngels: "Els arxius i la comunicació". Dins *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009, pp. 465-506.
- › TÉRMENS, Miquel. "La sostenibilitat econòmica i tècnica dels repositoris de preservació digital". Dins: *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, 31 (2010), p.44-81.
- › *UNE-ISO 23081-1 Información y documentación. Procesos de gestión de documentos. Metadatos para la gestión de documentos. Parte 1: Principios*. AENOR, 2008.
- › *UNE-ISO/TS 23081-2 Información y documentación. Procesos de gestión de documentos. Metadatos para la gestión de documentos. Parte 2: Elementos de implementación y conceptuales*. AENOR, 2008.
- › VVAA: *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009, 543 p.
- › VVAA. *Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC)*, a Col·lecció Arxivística i gestió documental. Eines núm. 1. Barcelona: Direcció General de Patrimoni Cultural, Subdirecció General d'Arxius, 2007, 289 p.

- › VVAA. *Vocabulari de metadades*. Barcelona: Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental, 2008, 88 p.
- › ZAMORA, Jaume Enric. *Els arxius i el conflicte polític en el segle XX: el cas dels arxius catalans (1931-1939)*, Universitat de Barcelona, 2011.

Notes

- 1 Per a l'elaboració d'aquest apartat s'han tingut en compte els articles publicats a *Els arxius: l'experiència catalana*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 1995. 169 p.
- 2 PAGAROLAS, Laureà; PLANES, Ramon. "L'evolució històrica dels arxius a Catalunya". Dins: *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009, 73 p.
- 3 Per ampliar la informació podeu consultar la tesi doctoral de ZAMORA, Jaume Enric *Els arxius i el conflicte polític en el segle XX: el cas dels arxius catalans (1931-1939)*, Universitat de Barcelona, 2011.
- 4 *Manifest per àmbits del Congrés del 75-77*, disponible a:
http://fundccc.files.wordpress.com/2012/12/ccc_manifestos_ambits.pdf
[Consulta: 25 de març de 2013]
- 5 ALBERCH, Ramon. "Els sistemes arxivístics. El marc legal". Dins: *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, p. 103-104.
- 6 ALBERCH, Ramon et al. "Arxivers sense fronteres, una aposta per la solidaritat arxivística internacional". Dins *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 21 (2003), p. 303-337.
- 7 Algunes de les accions impulsades des de la UNESCO els anys 70 i 80 del segle passat pensades especialment per a Àfrica i Amèrica Llatina, però interessadament "recicladess" per alguns membres dels col·lectius vinculats al món de la documentació al llarg dels anys vuitanta i noranta a l'estat espanyol estan en la rel d'aquesta tradicional desconfiança. Cal remarcar, també, que alguns dels plantejaments de sistemes d'informació globals tenen la seva línia argumental en el projecte NATIS i, molt especialment, en l'estudi publicat per la Unesco l'any 1974 a càrrec de Bruno Delmas i F. d'Olier: "*La planificación de las infraestructuras nacionales de documentación, bibliotecas y archivos: esbozo de una política general*".
- 8 Per a l'anàlisi i comentari de les normes sobre patrimoni i de la Llei d'arxius i documents vegeu Josep MATAS. "La Llei d'arxius i documents. Factors i circumstàncies que en determinaren el caràcter i els principals continguts", *Lligall*, 30 (2009), p. 104-123.
- 9 Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.
- 10 Sentencia" 17/1991, de 31 de enero. Recursos de inconstitucionalidad 830/1985, 847/1985, 850/1985 y 858/1985 (acumulados) promovidos respectivamente por el Consejo Ejecutivo de la Generalidad de Cataluña, por la Junta de Galicia, por el Gobierno Vasco y por el Parlamento de Cataluña contra determinados preceptos de la Ley 16/1985, de 25 de junio, reguladora del Patrimonio Histórico (BOE 48 suplement de 25/02/1991).
- 11 Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (LPCC).

- 12 Segons aquest article espoli seria la situació de “peligro de pérdida o destrucción todos o alguno de los valores de los bienes que integran el Patrimonio Histórico Español o perturbe el cumplimiento de su función social”.
- 13 La Disposició Addicional 1a. LPCC qualifica d'interès nacional la documentació d'aquest centre, qualificació que té únicament un valor simbòlic.
- 14 Vegeu art. 58 LPCC en comparació amb 69.2 i 73 LPHE i art. 65.1 Real Decreto 111/1986, de 10 de enero, de desarrollo parcial de la Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.
- 15 Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.
- 16 MATAS, Josep. ob. cit. p. 115-118.
- 17 Ley 30/1992, de 26 de noviembre, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común.
- 18 Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya.
- 19 Es tracta per una banda de la Ley 11/2007, de 22 de junio, de acceso electrónico de los ciudadanos a los Servicios Públicos, que té caràcter de bàsica en la part més important del seu articulat, i de la Llei 29/2010, del 3 d'agost, de l'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya.
- 20 La norma bàsica és la Ley 7/1985, de 2 de abril, Reguladora de las Bases del Régimen Local. La normativa de règim local catalana està integrada avui en el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya (Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril).
- 21 Reial decret 3/2010, de 8 de gener, pel qual es regula l'Esquema Nacional de Seguretat en l'àmbit de l'Administració Electrònica i Reial decret 4/2010, de 8 de gener, pel qual es regula l'Esquema Nacional d'Interoperabilitat en l'àmbit de l'Administració electrònica.
- 22 En una fase del projecte d'implantació del projecte de Sistema de Gestió Electrònica dels Documents Administratius (SIGeDA) entre els anys 2005 i 2010 es va crear un Comitè SIGeDA amb presència dels departaments i òrgans implicats que tenia l'objectiu de propiciar un consens i un diàleg permanent entre les parts implicades en entendre que la implementació efectiva del projecte era una operació corporativa compartida.
- 23 Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura, DOGC, núm. 5849, de 31 de març del 2011 i decret 89/2013, de 29 de gener, de reestructuració del Departament de Cultura, DOGC, núm. 6305, de 31 de gener del 2013.
- 24 L'extinció en el decret de reestructuració del 2011 del Servei de Gestió Documental pot ser llegida com tota una declaració d'intencions de quina és la valoració governamental sobre una funció central de l'arxivística actual i que esdevé un eix d'acció de gran futur per a les organitzacions. La substitució d'un Servei que visualitzava la voluntat d'intervenció en l'àmbit de la gestió de documents per un lloc singularitzat llença moltes ombres sobre l'assumpció per part del govern de la rellevància de la gestió documental com a eix vertebrador d'una política corporativa.
- 25 Real Decreto 1708/2011, de 18 de noviembre, por el que se establece el Sistema Español de Archivos y se regula el Sistema de Archivos de la Administración General del Estado y de sus Organismos Públicos y su régimen de acceso. BOE, núm. 284, 25 de noviembre del 2011.
- 26 ISO 15489-1:2001 i ISO 15489-2:2001.
- 27 Existeixen normes anteriors que s'utilitzaven de manera indirecta al món dels arxius, com per exemple les que fan referència a l'aplicació sobre materials i equipaments o bé la família

- de les normes ISO 5127 traslladades a normes UNE 50100. NÚÑEZ FERNÁNDEZ, Eduardo. *Archivos y normas ISO*. Ediciones Trea: Gijón, 2007, p. 27-29.
- 28 NÚÑEZ FERNÁNDEZ, Eduardo, ob. cit, p. 21.
- 29 Val a dir que les normes ISO i altres referències de reconegut prestigi com les MOREQ, ens han guiat en la difícil dinàmica i complexitat de gestionar els documents electrònics en entorns digitals.
- 30 NÚÑEZ FERNÁNDEZ, Eduardo, ob. cit. p.93. [La ISO 15489-1] *Proporciona la gestión de documentos como apoyo de un sistema de la calidad que cumpla la Norma ISO 9001 y de un sistema de gestión mediambiental que cumpla ISO 14001*".
- 31 "La Norma ISO 15489 no es una norma para archivos (...) se trata de una norma orientada a la creación de un sistema de gestión de documentos (SGD) en cualquier organización que quiera implantar o tenga implantada la Norma ISO 9001". NÚÑEZ FERNÁNDEZ, Eduardo, ob. cit. p.88
- 32 Ens estem referint aquí a normes tècniques com poden ser les Moreq.
- 33 CANELA, Montserrat; CASADEMONT, Miquel. "La funció arxius avui: el miratge de la cruïlla". Dins *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, 26, 2007, pp.22
- 34 Arxiu Nacional de Catalunya <http://ves.cat/foF6> [Enllaç escurçat][Consulta: 24 de març de 2013].
- 35 BUSTELO RUESTA, Carlota. *Serie ISO 30300: sistema de gestión para los documentos*. Madrid: Sedic, 2011, pp. 4. Sardà Font, Jaume. "La familia de normas ISO 30300". Dins *Butlletí Arxius*, 62. Bustelo Ruesta, Carlota. *Serie ISO 30300: Sistema de gestión para los documentos*. També el blog especialitzat en la família de les normes ISO 30300: <http://www.iso30300.es/>.
- 36 BUSTELO RUESTA, Carlota. *Serie ISO 30300: sistema de gestión para los documentos*. Ob. cit., p. 14. Bustelo destaca també la garantia d'utilitzar un model internacionalment acceptat per a l'establiment i la implementació de polítiques i objectius; la integració de l'enfocament de l'avaluació de riscos; la promoció de la millora contínua a través de la medició dels resultats i la integració amb altres sistemes de gestió.
- 37 Vegeu: <http://www.esaged.com/articulos-mostra-1644-cat-l-esaged-certificada-en-iso-30301.htm>.
- 38 VVAA. *Norma de Descripción Arxivística de Catalunya (NODAC)*, a Col·lecció Arxivística i gestió documental. Eines núm. 1. Barcelona: Direcció General de Patrimoni Cultural, Subdirecció General d'Arxius, 2007, pp.8-9.
- 39 *ISAD (G). Norma Internacional general de descripción arxivística*. 2a ed. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, Generalitat de Catalunya, 2001.
- 40 VVAA. *Manual d'arxivística i gestió documental*, ob. cit, pp. 160-161.
- 41 En el model Inter pares, la descripció sota la responsabilitat dels arxivers té lloc en les últimes fases dels documents, en el *record perservation system*. VVAA. *Manual (...)* ob. cit., pp. 321-322.
- 42 El cicle de vida dels documents va ser formulat per primera vegada per Schellenberg el 1956. Pel que fa al cicle continuum, va ser una formulació de Frank Upward i el model australià del recordskeeping dels anys 90. ALBERTO ALONSO, José; GARCIA ALSINA, Montserrat; LLOVERAS i MORENO, M. Rosa. "La norma ISO 15489: un marc sistemàtic de bones practiques de gestió documental a les organitzacions". Dins: *Item*, 47 (2007), p. 42.
<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/102950/182974>

El recordkeeping o el model del *continuum*, manté que els documents no estan marcats per un cicle de vida amb fases diferenciades que requereixen sistemes diferents: “s’inicia amb la descripció dels documents creats en el context de les activitats de gestió, des del moment de la seva creació i a través de tota la seva vida, a partir de la seva captura mitjançant l’associació de metadades autoritzades als documents. L’alternativa a la descripció tradicional serà la utilització de les metadades que reflecteixen la vida i l’ús del document”. VVAA. Manual d’arxivística (...), ob. cit. p. 321.

- 43 BUSTELO RUESTA, Carlota. “Metadatos para la gestión de documentos y descripción archivística: encuentros y desencuentros”. Resum de la ponència presentada a la IX Jornada d’Estudi i Debat: *La descripció arxivística. Com ho fem?*, (2010), organitzades per l’Associació d’Arxivers i Gestors de Documents de Catalunya. Alguns dels resums i de les presentacions dels ponents de les jornades es poden consultar en línia a:
<http://www.arxivers.com/serveis/formacio/jornades-destudi-i-debat.html>
- 44 UNE-ISO 23081-1 *Información y documentación. Procesos de gestión de documentos. Metadatos para la gestión de documentos. Parte 1: Principios*. AENOR, 2008 i UNE-ISO/TS 23081-2 *Información y documentación. Procesos de gestión de documentos. Metadatos para la gestión de documentos. Parte 2: Elementos de implementación y conceptuales*. AENOR, 2008.
- 45 En les mateixes IX Jornades d’Estudi i Debat, Lluís Casellas s’interrogava sobre els requeriments descriptius dels documents en la fase de gestió documental i en la fase històrica. CASELLAS i SERRA, Lluís-Esteve, “Jo descriu, tu descrius, ell descriu... una única funció amb múltiples normes i actors?”. Resum de la ponència presentada a la IX Jornada d’Estudi i Debat: *La descripció arxivística. Com ho fem?*
- 46 Citem aquí algun d’ells: IBÁÑEZ MONTOYA, Joaquín. *Los archivos. Cómo contruirlos*. Gijón: Ediciones Trea, 2008, 134 p. CRUZ MUNDET, José Ramon. *Manual de archivística*. 5ª edició. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2003, p. 343-361.
- 47 ISO 14721:2003 Space data and information transfer systems. Open archival information system. Reference model. Revisada per ISO 14721:2012. Térmens, Miquel. “La sostenibilitat econòmica i tècnica dels repositoris de preservació digital”, *Lligall, Revista Catalana d’Arxivística*, 30 (2010), p.44.
- 48 COBO, Enric; REDONDO, Esther. “DIDAC: Dipòsit Digital d’Arxius de Catalunya. Repositori segur de l’Arxiu Nacional de Catalunya i la Xarxa d’Arxius Comarcals”. Dins *Lligall, Revista Catalana d’Arxivística*, 31, p. 121. Sobretot es tractava de patrimoni documental digitalitzat a través del Pla Bruniquer, durant el període de desenvolupament dels anys 2005-2007.
- 49 COBO, Enric; REDONDO, Esther. ob. cit, p. 119-161. En un primer moment els documents digitals es van hostatjar al Centre de Supercomputació de Catalunya (Cesca).
- 50 Sistema de Gestió Electrònica de la Documentació de l’Administració de la Generalitat de Catalunya.
- 51 Per a una descripció del servei iArxiu, podeu consultar l’article de ALAMILLO, Ignacio; CRUELLES, Marta. “El projecte iArxiu: custòdia segura i preservació a llarg termini”, *Lligall, Revista Catalana d’Arxivística*, 26 (2007), p. 263-300. L’iArxiu va implementar en la seva integritat el model OAIS (Open Archival Information System), orientada especialment als expedients administratius. Cal destacar que actualment iArxiu dóna servei a nombroses institucions i ajuntaments de tot el país. Entre ells destaquem la Universitat de Girona, l’Ajuntament de Sabadell i el de Terrassa. Per a més informació podeu consultar la pàgina web de l’ iArxiu:
<http://www.iarxiu.eacat.cat/>
- 52 “Servei d’iArxiu per als Departaments i ens dependents de la Generalitat”. Dins *Butlletí ITGD*, 78 (2013), p. 6.

- 53 CERMENO i MARTORELL, Lluís; RIVAS i PALÀ, Elena. *Valorar y seleccionar documentos. Qué es y cómo se hace*. Ediciones Trea: Gijón, 2010, p.17.
- 54 ISO 15489, ob. cit.
- 55 Per a una breu síntesi de la Història i l'estat de l'avaluació, vegeu CERMENO i MARTORELL, Lluís; RIVAS PALÀ, Elena. Ob. cit., p.33-41.
- 56 "Un dels inconvenients amb què s'ha trobat la CNATD és la manca d'experiència de valoració de documents a nivell de l'Estat espanyol. Així, l'aportació teòrica i pràctica ha estat d'altres sistemes arxivístic com ara els desenvolupats a França, Itàlia i Estats Units, principalment." A CERMENO i MARTORELL, Lluís. "L'avaluació de la documentació administrativa a Catalunya. Funcions de la Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de Documentació". Dins: *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, 7 (1993), p. 106.
- 57 CERMENO i MARTORELL, Lluís; RIVAS PALÀ, Elena. *Valorar y seleccionar documentos (...)* ob. cit. p. 19.
- 58 Les primeres Taules d'avaluació que incorporen el règim d'accés als documents han estat publicades recentment a l'Ordre CLT/435/2012, per la qual s'aproven taules d'avaluació i accés documental. DOGC 6292, de 14 de gener de 2013.
- 59 *Memòria d'activitats de la Comissió d'accés, avaluació i tria documental*. 2012, 39 p.
- 60 <http://www20.gencat.cat> [Consulta: 3 de febrer de 2013]
- 61 En relació amb la formació, consulteu l'apartat 2.5 *Una formació per a una funció molt plural* d'aquesta mateixa ponència.
- 62 Articles 30 i 32 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents
- 63 Tal com apunten Jordi Serchs i M. Àngels Suquet a "Els arxius i la comunicació", *Manual d'arxivística i gestió documental*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009, p. 468, la senyalística és un dels elements que contribueixen a la imatge i a la visibilitat de l'arxiu dins de l'entorn físic.
- 64 A banda de la utilitat del Mapa d'Arxius des d'un punt de vista tècnic i de gestió del SAC, semblaria encertat rendibilitzar aquest instrument i que esdevingués un referent adreçat als usuaris, a fi que poguessin situar al territori els diferents centres i serveis del SAC. En relació amb la importància de les cartes de serveis per a la comunicació amb la societat vegeu SERCHS, Jordi i SUQUET, M. Àngels, op. cit., pp. 469-470.
- 65 Vegeu <http://ves.cat/fnFb> [Enllaç escurçat] [Consulta: 15 de març de 2013]
- 66 Vegeu <http://ves.cat/fnFm> [Enllaç escurçat] [Consulta: 15 de març de 2013]
- 67 Vegeu <http://ves.cat/fnFu> Enllaç escurçat] [Consulta: 15 de març de 2013]
- 68 En general caldria treballar per oferir pàgines dins de la filosofia de la web 2.0. Vegeu les diapositives de la ponència "De la web 1.0 a la 3.0 – Eines per a la promoció dels nostres arxius", de Montserrat Peñarroya al 7è Laboratori d'Arxius Municipals. Arxius Municipals a la xarx@, organitzat per la Subdirecció General d'Arxius i Museus de la Generalitat de Catalunya, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, l'Arxiu Municipal de Barcelona i l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya, el 19 d'abril de 2012. Disponibles a:
<http://www.montsepenarroya.com/diapositivas-utilizadas-en-el-laboratori-darxius-municipals/> [Consulta: 10 de març de 2013]
- 69 Vegeu ALBERCH, Ramon. "Archivos, memoria y conocimiento". Dins: *Archivos y cultura: manual de dinamización*. Gijón: Ediciones Trea S. L., 2001, p. 13-26. Vegeu també Boix, Lurdes. "Historia, ciudadanía y turismo cultural" a la mateixa publicació, p. 107 - 134.

- 70 Disponible a <http://dglab.cult.gva.es/Archivos/Pdf/CATguiadigit.xarxaarxiuscomarcals.pdf> [Consulta: 15 de març de 2013]
- 71 Vegeu el número 22 de l'ITGD. *Butlletí Innovació Tecnològica i Gestió Documental*, (juliol de 2008), disponible en línia a: [http://www20.gencat.cat/docs/Patrimoni/06_arxius/07_Difusio_cultural/Publicacions/static_files/Butllet%20C3%AD%20juliol%202008%20\(2\).pdf](http://www20.gencat.cat/docs/Patrimoni/06_arxius/07_Difusio_cultural/Publicacions/static_files/Butllet%20C3%AD%20juliol%202008%20(2).pdf) [Consulta: 16 de març de 2013]
- 72 *Memòria d'Arxius 2010* del Departament de Cultura, p. 48.
- 73 Vegeu el subapartat 2.3.3 *La preservació digital i els repositoris segurs de documents* d'aquesta mateixa ponència
- 74 ALBERCH, Ramon. "Els serveis didàctics d'arxiu a l'Estat espanyol". Dins: *Didàctica amb fonts d'arxiu*. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació, 2002, p. 15 - 24.
- 75 És un pas decisiu cap al tercer estadi en el desenvolupament dels webs dels arxius, en el qual es construeixen webs que faciliten l'accés en línia als documents digitalitzats d'acord amb els límits establerts per la legislació. Vegeu Serchs, Jordi; Suquet, M. Àngels. "Els arxius i la comunicació", *Manual d'arxivística i gestió documental*. Op.cit, p. 475-476.
- 76 MAURI, Alfred; PERPINYÀ, Remei: *Estudiar arxivística*, p. 70-73.
- 77 Sobre aquesta qüestió i sobre l'adaptació de la Llei a l'administració electrònica vegeu MATAS, Josep ob. cit. pp. 118-120.
- 78 STC 14/2013, de 31 de gener de 2013. Recurs d'inconstitucionalitat 2521-2002 (BOE 49 de 26/02/2013). Analitza la constitucionalitat de l'art. 20.1 de la Llei catalana d'arxiu i documents així com l'enunciat de la Disposició addicional tretzena de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya
- 79 Si bé a nivell autonòmic hi ha una preponderància de les adscripcions culturals en els organismes dels governs, a nivell municipal hi ha un nombre apreciable d'arxius que estan situats en òrgans centrals com ara Alcaldia o Secretaria General. Si bé no comptem amb dades actualitzades, una enquesta de l'any 1995 situava en prop d'un 60% el nombre d'arxius catalans que estaven adscrits a òrgans de caràcter no cultural. Cfr. Corominas, Mariona: "Resultat de l'enquesta sobre la situació professional dels arxivers de Catalunya", *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 10 (1995), p. 203-204.
- 80 Pel que fa al debat sobre una ubicació més central de l'òrgan que regeixi la política arxivística, cal tenir present la debilitat gairebé estructural del govern derivada de la inestabilitat dels òrgans encarregats de formular l'e-administració. La manca d'un pla estratègic consensuat i amb vocació de perdurabilitat és una feblesa que propicia canvis continuats en l'àmbit de l'e-administració, un ús poc eficient dels recursos i una actuació global poc concertada.
- 81 CANELA, Montserrat; CASADEMONT, Miquel: "La funció arxiu avui: el miratge de la cruïlla", ob. Cit. p. 44.
- 82 Vegeu l'apartat 2.2. *Organització i estratègies*, d'aquesta mateixa ponència.
- 83 La reutilització de la documentació pública és un dels grans reptes de l'administració. En aquest sentit va ser formulada la Llei 37/2007, de 16 de novembre, sobre reutilització de la informació del sector públic (BOE, 276, de 17 de novembre de 2007).
- 84 *Acord de govern de 22 de juliol de 2008, pel qual s'estableixen els principis rectors i altres aspectes d'implementació i de desenvolupament del projecte operatiu del sistema de gestió electrònica de la documentació de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (SIGeDA)*. Per "construir" SIGeDA s'han seguit diverses iniciatives a través de les quals s'ha donat cos a diversos models de referència del sistema. Per exemple, en la iniciativa 1 es contemplaven els principis rectors, polítiques i vocabulari i els estudis del model de gestió documental, el model de digitalització, el model tecnològic i el model organitzatiu, cfr. "El projecte corporatiu

SIGeDA", a Butlletí *Arxius*, 55 (2008). Més recentment, s'ha formalitzat el model de metadades per al sistema, entre d'altres. Per altra banda, cal destacar la posada a disposició universal d'altres treballs de la Subdirecció general d'arxius i gestió documental com el *Vocabulari de Metadades*, que ha servit de guia a molts centres per a la implantació de metadades en documents d'arxiu definitius.

- 85 CLT/92/2012, de 31 de gener, per la qual es dóna publicitat a l'acord de 20 de gener de 2012 del Consell d'Administració de l'Oficina de Suport a la Iniciativa pel qual s'aproven les bases generals i específiques que han de regir la concessió de subvencions en matèria cultural. DOGC, núm. 6058 de 2 de febrer del 2012.
- 86 Compartim l'objectiu final de la implantació de normes de qualitat als centres arxivístics del país, que han destacat Rosa M. Cruellas i Concepció Petit, que no és altra que prevenir errors, mantenir una millora continua i aconseguir la satisfacció dels clients/usuaris. Cfr. CRUELLAS i SERRA, Rosa M.; PETIT i CIBIRIAN, Concepció: "La implantació d'un sistema de gestió de la qualitat a l'Arxiu Nacional de Catalunya d'acord amb la Norma ISO 9001: 2000". Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 24 (2005), p. 327. També en línia: <http://www.arxivers.com/publicacions/revista-lligall/edicions-lligall.html>
- 87 Seria interessant incloure el règim d'accés als documents de les sèries avaluades amb anterioritat a la publicació de l'*Ordre CLT/435/2012, per la qual s'aproven taules d'avaluació i accés documental*. DOGC, núm. 6292, de 14 de gener del 2013.
- 88 En la perspectiva de la millora mitjançant l'ús de les TIC, una via raonable és incrementar la publicació digital a la xarxa del Butlletí *Arxius*, així com la col·lecció d'*Arxius i Documents*, i també recavar més suport territorial en l'establiment dels Quaderns de divulgació històrica.
- 89 L'opció per assolir un màster oficial en arxivística com a títol de segon cicle no va estar exempt d'un viu debat entre els partidaris de sol·licitar un Grau i els que creien més possible un Màster oficial. En la decisió final va pesar molt l'argument que l'opció per estudiar arxivística és una decisió de maduresa –i, per tant, més pròpia d'un estudiant que ja ha completat una llicenciatura o grau universitari– i que difícilment un estudiant que hagi acabat el batxillerat tingui com a opció real l'estudi de l'arxivística.
- 90 MAURI, Alfred; PERPINYÀ, Remei: "L'evolució del perfil professional dels arxiviers del 1980 al 2009". Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 30 (2009), p. 157. Així mateix, una lectura de les dades de procedència dels alumnes del Màster de l'ESAGED d'ençà de l'any 2003 en base a les memòries anuals de l'Escola dibuixa també una majoria d'alumnes amb estudis d'història i humanitats, si bé es percep en els darrers anys una major diversificació de les titulacions. Pel que fa al perfil i les competències en l'àmbit de la gestió de documents, cfr. SARDÀ, Jaume: "Perfil i competències professionals de l'arxiver/a en el marc de la gestió documental". Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 26 (2007), p. 57-78.
- 91 GIMENO, Glòria VILAMALA, Jordi; CONEJO, Josep: "Presentació dels primers resultats del grup de treball sobre "Competències professionals"". Dins: *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 32 (2011), pp. 180-200.

RESUMEN

Se analizan las debilidades y fortalezas del modelo archivístico catalán y se presentan los ejes estructurales y acciones que tendrían que aplicarse en un contexto presidido por la asunción de una “plenitud competencial” por parte del gobierno de Catalunya en el ámbito de la gestión de los documentos y los archivos. Se realiza un diagnóstico de la situación actual de la normativa y el régimen jurídico, la organización, la metodología y los recursos y servicios y se presentan una serie de propuestas de futuro relativas a la normativa catalana y también a otras más sujetas a la voluntad política en el ámbito organizativo, metodológico y de recursos.

RÉSUMÉ:

Le modèle archivistique catalan ; propositions pour un système propre

Les points forts et les points faibles du modèle archivistique catalan sont analysés et les axes structurels ainsi que les actions qu'il faudrait prendre dans un contexte dominé par la prise en charge d'une « plénitude concurrentielle » de la part du Gouvernement de la Catalogne sont présentés dans le domaine de la gestion des documents et des archives. Un diagnostic de la situation actuelle est ainsi établi au regard de la réglementation et du régime juridique, de l'organisation, de la méthodologie ainsi que des ressources et des services, et une série de propositions pour l'avenir est présentée en ce qui concerne la réglementation catalane ainsi que d'autres davantage liées à la volonté politique dans le domaine organisationnel, méthodologique et des ressources.

SUMMARY

This paper analyses the strengths and weaknesses of the Catalan archive model and presents the structural areas and the action that needs to be taken in a context in which the Catalan Government had 'complete authority' in the field of records and archive management. A diagnosis is thus made of the current situation in terms of regulations and the legal system, organisation, methodology, resources and services, and a series of proposals for the future presented concerning Catalan regulations and others which are more subject to the political will in the sphere of organisation, methodology and resources.

